

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

L. A. S. D. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935:57
JUSTITIEDEPARTEMENTET

PROMEMORIA

ANGÅENDE

OMORGANISATION AV LANDSFISKALS- OCH STADS- FISKALSBEFATTNINGARNA

S T O C K H O L M

1 9 3 5

Statens offentliga utredningar 1935

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående åtgärder för spannmålsodlingens stödjande. Marcus. 184 s. **Jo.**
2. Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statemedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. Beckman. 86*, 265 s. **S.**
3. Kortfattad framställning av organisationsakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. Beckman. 23 s. **S.**
4. Promemoria angående tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. Marcus. 70 s. **Ju.**
5. Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Norstedt. 79 s. **Ju.**
6. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. Norstedt. x, 338, 32* s. **S.**
7. Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2 Broar. Heggström. 180 s. **K.**
8. Betänkande med förslag angående åtgärder mot statseftlig verksamhet. Idun. 406 s. **Ju.**
9. Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. Peréus. 163 s. **Jo.**
10. Utredning och förslag angående rundradion i Sverige. Norstedt. 202 s. 13 kartor. **K.**
11. Betänkande med utredning och förslag angående inrättande av en statsvetenskaplig examen. Marcus. 80 s. **E.**
12. Betänkande med förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Heggström. 227 s. **K.**
13. Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus. (4), 131, 68 s. **Ju.**
14. Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. Norstedt vj, 211 s. **Ju.**
15. Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus. 192 s. **Ju.**
16. Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. Heggström. 106 s. **Fi.**
17. Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. Beckman. 16 s. **S.**
18. Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. Idun. 220 s. **S.**
19. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående förbyggnade mödra- och barnavård. Heggström. 100 s. **S.**
20. Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. Beckman. (2), 24 s. **H.**
21. Utredning angående införande av ett dagordningsinstitut m. m. Av H. Tingsten. Norstedt. 98 s. **Ju.**
22. Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. Heggström. 59 s. **E.**
23. Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. Idun. 202 s. **K.**
24. Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av oörlig införsel av spritdrycker m. m. Marcus. 193 s. **Fi.**
25. Förslag till nya avlösningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. Marcus. 42 s. **Fi.**
26. Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. Av R. Sernander. Uppsala, Almqvist & Wiksell. 200 s. **E.**
27. Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförordningen. Marcus. 55 s. **Fi.**
28. Utredning med förslag om egnahemskonsulenter hos hushållningssällskapen. Lindström. 88 s. **Jo.**
29. Betänkande angående hudsjukförsvärsverksamhetens organisation. Marcus. 75 s. **Jo.**
30. Berättelse över statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1934. Marcus. 62 s. **Jo.**
31. Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. Heggström. 151 s. **E.**
32. Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassar m. m. Marcus. 132 s. **Jo.**
33. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående statsunderstödd dispensverksamhet. Marcus. 54 s. **S.**
34. Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. Marcus. 92 s. **Jo.**
35. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Första delen. Skyddshemmens organisation m. m. Norstedt. 93 s. **S.**
36. Betänkande angående råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. Idun. 276 s. **S.**
37. 1934 års nämnd för städtingsutredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnandet av städtings- och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräkning av ersättning för nämnda arbete. Marcus. 39 s. **Fi.**
38. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. Beckman. vij, 301 s. **Fö.**
39. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 2. Arméorganisationen. Beckman. vij, 651 s. **Fö.**
40. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 3. Marinorganisationen. Beckman. iv, 293 s. **Fö.**
41. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 4. Flygvapnets organisation. Beckman. iv, 229 s. **Fö.**
42. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. Beckman. iv, 262 s. **Fö.**
43. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 6. Särskilda yttranden. Beckman. (8), 426 s. **Fö.**
44. Betänkande med utredning och förslag angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. Marcus. 405 s. **E.**
45. Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter. Marcus. 162 s. 1 karta. **E.**
46. Betänkande angående folktandvård. Idun. 195 s. **S.**
47. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. Marcus. 113 s. **Jo.**
48. Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. Idun. 140 s. **S.**
49. Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadsliknande samhällen m. m. jämte därtill hörande utredningar. Beckman. 109*, 182 s. **S.**
50. Promemoria angående avveckling av bestående fideikommiss. Marcus. iv, 60 s. **Ju.**
51. Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. Av H. Butler. Beckman. 46 s. **S.**
52. Betänkande med undersökningar och förslag anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson. xij, 415 s. **E.**
53. Betänkande angående behörighet att utföra elektriskt installationsarbete m. m. Heggström. 188 s. **H.**
54. Bostadsproduktionsakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. Beckman. 218 s. **S.**
55. Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringsens befrämjande. Marcus. 88 s. **Jo.**
56. Promemoria angående ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. Marcus. 86 s. **Ju.**
57. Promemoria angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. Norstedt. 65 s. **Ju.**
58. Betänkande och förslag angående obligatorisk sjuårig folkskola. Heggström. 134 s. **E.**
59. Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. Idun. 168 s. **S.**
60. Promemoria angående avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. Marcus. 69 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklelesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935: 57

JUSTITIEDEPARTEMENTET

PROMEMORIA

ANGÅENDE

OMORGANISATION AV LANDSFISKALS- OCH STADSFISKALSBEFATT- NINGARNA

STOCKHOLM 1935

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

353993

STATIONER'S OFFICE
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

MEMORANDUM

FOR THE RECORD

MEMORANDUM FOR THE RECORD

MEMORANDUM FOR THE RECORD

MEMORANDUM

STATIONER'S OFFICE
OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

Till KONUNGEN.

Sedan Kungl. Maj:t den 15 juni 1935 beslutat tillsättande av en kommitté med uppdrag att, i anslutning till de av årets riksdag godkända grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna och i samråd med processlag-

beredningen, skyndsamt verkställa utredning angående en omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna och därmed sammanhängande frågor, har chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag utsett till ledamot och ordförande i kommittén landssekreteraren Hjalmar Kjäll samt till övriga ledamöter revisionssekreteraren Ove Hesselgren, byråchefen i finansdepartementet Joël Laurin och byråchefen i justitiedepartementet Ernst Leche. Jämlikt samma bemyndigande har chefen för justitiedepartementet därjämte tillkallat stadsfiskalen Sigurd Beckman, landsfogden William Bergenfelt, förste revisorn i riksräkenskapsverket Gösta Fallstedt-Lindholm, landsfiskalen Harald Goldkuhl, statspolisintendenten Erik Ros och tillförordnade länsassessorerna Alarik Wigert att såsom sakkunniga överlägga med kommittén i särskilda frågor, varjämte till sekreterare i kommittén förordnats extra hovrättsfiskalen Bengt Lassen.

Till kommittén hava överlämnats följande framställningar:

1) av föreningen Sveriges stadsfiskaler angående ersättning åt stadsfiskalerna för mistade bötesandelar m. m., inkommen till justitiedepartementet den 2 juli 1934;

2)—5) av föreningen Sveriges landsfiskaler angående tillsättande av vissa landsfiskalstjänster med ordinarie innehavare, fastställande av formulär till tjänsteförteckning vid sökande av landsfiskalstjänst, anskaffande på statens bekostnad av viss beväpning åt landsfiskalerna samt angående landsfiskalernas rätt till traktamentsersättning vid vissa förrättningar m. m., inkomna till socialdepartementet respektive den 24 oktober 1934, den 25 oktober 1934, den 31 augusti 1935 och den 10 oktober 1935;

6) av fem tillförordnade landsfiskaler i Östergötlands län angående återbesättande med ordinarie innehavare av vissa landsfiskalstjänster, inkommen till socialdepartementet den 27 februari 1935;

7) av föreningen Uppsala läns landsfiskaler angående förstärkning av kriminalstatspolisen i Uppsala län, inkommen till socialdepartementet den 11 april 1935, jämte yttranden däröver;

8) av riksdagens justitieombudsman angående åklagares rätt att bedriva advokatverksamhet, inkommen till justitiedepartementet den 12 januari 1935;

9) av Regna kommun av Östergötlands län angående viss reglering av landsfiskalsdistrikt, inkommen till socialdepartementet den 22 maj 1935, jämte däröver avgivna yttranden;

10) av föreningen Sveriges köpingsåklagare angående representation för föreningen i förevarande utredningsarbete, inkommen till socialdepartementet den 1 juni 1935; samt

11) av riksförbundet för fjärdingsmän och polismän angående vissa spörsmål vid en omorganisation av landsfiskalstjänsterna m. m., inkommen till justitiedepartementet den 22 oktober 1935.

För underlättande av utredningsarbetet har Lassen under tiden den 16 augusti—den 16 september 1935 efter vederbörligt förordnande tjänstgjort såsom biträdande landsfiskal i Sävsjö landsfiskalsdistrikt.

Utredningsarbetet har icke omfattat stadsfiskalsorganisationen i Stockholm, vilken varit föremål för särskild utredning inom överståthållarämbetet.

Utredningsmännen hava verkställt en ingående undersökning rörande arbetsförhållandena för de befattningshavare det här gäller. Framför allt hava arbetsbördan, sportelinkomsterna och utgifterna i tjänsten i de olika landsfiskalsdistrikten varit föremål för utredning.

Kungl. Maj:t har den 27 september 1935 beslutat att kommittén och de sakkunniga skola före den 1 nästinstundande november gemensamt till Kungl. Maj:t avgiva principbetänkande i organisationsfrågan samt att därefter med ytterligare utredning i ämnet skall anstå tills Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

I anledning av det erhållna uppdraget få utredningsmännen i underdånighet överlämna härvid fogade promemoria angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna jämte till promemorian hörande bilagor ävensom det utredningsmaterial som icke influerats i förenämnda handlingar. Vid promemorian är fogat ett särskilt yttrande av undertecknade Hesselgren, Laurin och Fallstedt-Lindholm.

Underdånigst

HJ. KJÄLL.

SIGURD BECKMAN.	W. BERGENFELT.	G. FALLSTEDT-LINDHOLM.
HARALD GOLDKUHL.	OVE HESSELGREN.	JOËL LAURIN.
ERNST LECHE.	ERIK ROS.	ALARIK WIGERT.

Bengt Lassen.

Stockholm den 24 oktober 1935.

I. Inledning.

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition den 6 februari 1931 (nr 80) lämnat riksdagen tillfälle att avgiva yttrande rörande vissa angivna huvudgrunder för en rättegångsreform, uttalade riksdagen i skrivelse den 29 maj 1931 (nr 308) sin anslutning till de i propositionen framlagda grundlinjerna. Riksdagen anförde tillika att arbetet med ny lagstiftning angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhängande borde upptagas utan dröjsmål. Ifrågavarande arbete är från och med den 1 oktober 1932 överlämnat åt en särskild utredningsmyndighet, benämnd processlagberedningen.

I förenämnda proposition framhöll föredragande departementschefen nödvändigheten av att — medan arbetet med den allmänna rättegångsreformen påginge — åtgärder snarast möjligt vidtoges för förbättring av bland annat åklagarväsendet. Riksdagen anslöt sig i denna del till vederbörande utskotts uttalande. Utskottet hade anført att det redan tidigare framhållits, att de nuvarande åklagarmyndigheterna ej alltid vore vuxna de dem åvilande uppgifterna, och att behovet av en förbättrad åklagarorganisation bleve än starkare efter genomförande av ett på moderna principer grundat brottmålsförfarande. Med hänsyn därtill syntes det utskottet angeläget, att en reform av åklagarväsendet snarast möjligt komme till stånd. Rörande riktlinjerna för detta reformarbete kunde utskottet icke uttala sig.

Sedan utredningen av frågan om åklagarväsendets reformering därefter upptagits, avgåvo inom justitie- och socialdepartementen tillkallade sakkunniga den 24 september 1934 betänkande angående omorganisation av landsfogdetjänsterna (statens offentliga utredningar 1934: 31). Kungl. Maj:t avlämnade sedermera till 1935 års riksdag en på grundval av förenämnda betänkande utarbetad proposition (nr 185) däri hemställdes, bland annat, att riksdagen måtte godkänna de framlagda grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1936. Riksdagen godkände i skrivelse den 28 maj 1935 (nr 260) med vissa smärre erinringar förenämnda grunder men anhöll tillika, bland annat, att Kungl. Maj:t skyndsamt ville framlägga förslag till reform beträffande landsfiskaler, stadsfiskaler och med dem jämställda åklagare.

I sistnämnda proposition upptog föredragande departementschefen frågan huru en blivande åklagarorganisation i sin helhet kunde komma att gestalta sig. Departementschefen anförde härutinnan att det finge anses råda en så gott som fullständig enighet därom, att en ny åklagarorganisation borde uppbyggas sålunda, att under en central chefsmyndighet, sannolikt justitiekanslersämbetet, inrättades ett mindre antal högre åklagarbefattningar samt under

dessas ett relativt stort antal lägre åklagartjänster. Såsom princip borde vidare, i motsats till vad nu vore förhållandet, gälla att högre åklagarmyndighet skulle öva fortlöpande uppsikt och kontroll över lägre åklagarmyndighets verksamhet. I fråga om polisväsendets ställning i förevarande reformarbete anförde departementschefen, att med hänsyn till sambandet mellan åklagarväsendet och polisväsendet torde ett reformarbete rörande det förra jämväl beröra förhållandena inom det senare. Att till prövning i detta sammanhang upptaga organisatoriska förändringar även inom polisväsendet syntes departementschefen så mycket mera befogat som vissa de rörande åklagarväsendet påtalade bristerna jämväl vore till finnandes hos polisväsendet.

Det av riksdagen godkända förslaget till omorganisation av landsfogdebefattningarna innebär i huvudsak följande. I varje län skall finnas en landsfogde, vilken skall intaga ställning som överåklagare och länspolischef. Verksamheten skall i princip omfatta icke blott landsbygden och därinom belägna fögderistäder utan även samtliga magistratsstäder i länet. Länsstyrelsens nuvarande uppgifter i åklagarhänseende skola övergå på landsfogden, vilken ensam skall hava ansvaret för och ledningen av länets åklagarväsende. Under landsfogdens chefskap skola sålunda stå samtliga lands- och stadsfiskaler samt polismän med åtalrätt (distriktsåklagare). Landsfogdens verksamhet som överåklagare skall huvudsakligen vara inriktad på ledning och övervakning av distriktsåklagarnas arbete. I de fall då åklagaruppgiften är av beskaffenhet att böra anförtros en särskilt kvalificerad åklagare, skall emellertid åtalets utförande ankomma på landsfogden. Närmare regler i fråga om gränsdragningen mellan landsfogdens och distriktsåklagarnas åtalsskyldighet hava i detta sammanhang uppställts. Dessa regler hava emellertid erhållit en viss smidighet, så att inom en given ram möjlighet finnes till utvidgning av distriktsåklagarnas åklagarverksamhet. Med landsfogdens förändrade åklagaruppgifter följer att landsfogden jämväl skall komma att uppträda såsom åklagare vid rådhusrätterna inom länet. Det må vidare framhållas att landsfogden i princip icke skall tilldelas arbetsuppgifter som icke hava med åklagar- och polisväsendet att skaffa. Detta innebär att ifrågavarande befattningshavare inom rättsskipningen och polisväsendet upphöra att tillika vara kamerala tjänstemän. Beträffande landsfogdarnas ställning i administrativt hänseende må slutligen nämnas, att de såsom överåklagare skola vara underställda justitiekanslersämbetet och såsom länspolischefer vederbörande länsstyrelse.

II. De nuvarande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna.

Den nuvarande landsfiskalsorganisationen tillkom i samband med den vid 1917 års riksdag beslutade omorganisationen av fögderiförvaltningen. Landsfiskalerna ingå såsom ett led i nämnda förvaltning. Deras verksamhet regleras huvudsakligen genom instruktionen för landsfiskalerna den 14

december 1917 (nr 903). Dessutom finnas olika arbetsuppgifter för ifrågasvarande befattningshavare angivna i åtskilliga andra författningar.

Enligt 1917 års fögderiförvaltningsorganisation är varje fögderi indelat i ett visst antal landsfiskalsdistrikt. Sammanlagda antalet landsfiskalsdistrikt för hela riket utgör för närvarande 489. Distrikten fördela sig å de olika länen sålunda:

Stockholms län	22	Göteborgs och Bohus län	21
Uppsala »	12	Älvsborgs »	28
Södermanlands »	13	Skaraborgs »	24
Östergötlands »	22	Värmlands »	21
Jönköpings »	20	Örebro »	17
Kronobergs »	16	Västmanlands »	13
Kalmar »	22	Kopparbergs »	31
Gotlands »	6	Gävleborgs »	28
Blekinge »	12	Västernorrlands »	29
Kristianstads »	23	Jämtlands »	25
Malmöhus »	25	Västerbottens »	26
Hallands »	11	Norrbottnens »	22

Landsfiskal tillsättes av vederbörande länsstyrelse. För behörighet till landsfiskalstjänst fordras enligt punkt 14:o kungörelsen den 14 december 1917 (nr 904) om ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 12 maj 1865 angående förändrade villkor för anställning i statens civila tjänstebefattningar *dels* att hava avlagt landsfiskalsexamen *dels ock* att minst ett och ett halvt år hava uppehållit kronofogdes, länsmans eller landsfiskals befattning eller i tjänsten biträtt sådan befattningshavare ävensom att hava tjänstgjort minst ett år hos länsstyrelse samt minst ett halvt år vid poliskår i stad och därvid hava erhållit utbildning jämväl å detektivavdelning; dock att landsfiskalsexamen icke kräves av den som avlagt examen, medförande behörighet till domarbefattning, eller kansliexamen, samt att beträffande sådan sökande tiden för tjänstgöringen såsom vikarie för eller biträde hos kronofogde, länsman eller landsfiskal må inskränkas till tre månader och för tjänstgöringen hos länsstyrelse till ett halvt år. Landsfiskalsexamen skall jämlikt bestämmelserna i därom utfärdad stadga den 14 december 1917 (nr 907) i mån av behov årligen förrättas i residensstäderna i de län Kungl. Maj:t bestämmer. Denna examen som förrättas inför en särskild examenskommission, bestående av landshövdingen, landssekreteraren och landskamreraren jämte en domhavande, skall avse prövning av examinands kunskaper å de områden av svensk rätt, vilka för utövning av landsfiskalstjänst äro av betydelse. För tillträde till examen fordras bland annat betyg över avlagd realskoleexamen eller annat kunskapsprov som må kunna ersätta dylik examen, intyg om kunskap och färdighet i enklare bokföring samt intyg om att den för erhållande av behörighet till landsfiskalstjänst erforderliga praktiska tjänstgöringen fullgjorts. Examen omfattar civilrätt, straffrätt, processrätt, förvaltningsrätt och finansrätt. För att bliva god-

känd skall examinand hava ådagalagt nöjaktiga kunskaper i dessa ämnen i den mån de beröra de tjänsteåligganden som ankomma på landsfiskal. Aspiranterna äro för inhämtandet av det för landsfiskalsexamen erforderliga teoretiska kunskapsmåttet i huvudsak hänvisade till självstudier. Till hjälp i dessa studier finnes en på allmänt uppdrag utarbetad lärobok i rättskunskap för blivande landsfiskaler.

I cirkulär den 4 april 1930 (nr 154) har Kungl. Maj:t förordnat, att landsfiskalsexamen från och med år 1931 tills vidare icke skall anställas med mindre Kungl. Maj:t på framställning av länsstyrelse med hänsyn till förefintligt behov av landsfiskalsaspiranter eller av annan särskild anledning annorlunda bestämmer. Medgivande till landsfiskalsexamens anställande har därefter lämnats upprepade gånger, senast under innevarande år, då ett antal aspiranter, vilka med vissa undantag börjat tjänstgöring på landsfiskalsbanan före den 1 januari 1929, medgivits rätt att undergå examen.

Av de 489 landsfiskalsbefattningarna voro den 1 januari 1935 364 besatta med ordinarie innehavare. I avbidan på en blivande omorganisation av tjänsten tillsättas på grund av kungl. cirkulär den 5 december 1924 landsfiskalsbefattningarna vid uppkomna ledigheter allenast på förordnande tills vidare. Emellertid har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 januari 1932 medgivit, bland annat, att de vilka senast under år 1928 efter landsfiskalstjänsts behöriga kungörande förordnats att tills vidare uppehålla sådan tjänst finge av vederbörande länsstyrelse utnännas till ordinarie befattningshavare. Då under innevarande år sammanlagt tio landsfiskaler avgått eller komma att avgå med pension kommer vid årsskiftet 1935—36 antalet med ordinarie innehavare försedda landsfiskalsbefattningar att uppgå till högst 354.

Landsfiskal lyder i tjänsten under länsstyrelsen men är i polis- och åklagarhänseende jämväl underställd landsfogden. Den disciplinära myndigheten över landsfiskal tillkommer länsstyrelsen, som kan tilldela landsfiskal varning eller i svårare fall döma honom till böter, svarande mot högst en månads avlöning, eller suspendera honom från tjänst och lön på högst tre månader eller vidtaga åtgärd för hans ställande under åtal. Har länsstyrelsen suspenderat landsfiskal eller vidtagit åtgärd för hans ställande under åtal, äger den interimistiskt avstänga landsfiskalen från tjänstgöring.

De arbetsuppgifter vilka åvila landsfiskal äro i första hand polis- och åklagargöromål samt utmätningsmannagöromål, däri inbegripet även in- drivning och redovisning av restförda skatter och av böter. Härtill komma åtskilliga andra arbetsuppgifter av kameral och allmänt administrativ natur.

Landsfiskalen är i polishänseende närmast under landsfogden ansvarig för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom sitt tjänstgöringsdistrikt samt har inseende över polisväsendet därstädes. Han är tillika polischef i distriktet i den mån icke chefskapet tillkommer annan. I åklagarhänseende är landsfiskalen inom sitt distrikt allmän åklagare i alla de fall, där icke åtals-

rätten uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit förordnad för visst mål. Landsfiskals åtalsrätt lider bland annat inskränkning genom de bestämmelser vilka reglera landsfogdens åtalsplikt. Såsom allmän åklagare åligger det nämligen för närvarande landsfogden att beivra företrädesvis dels brott vara efter lag kan följa straffarbete i fyra år eller därutöver, med undantag för brott mot 20 kap. strafflagen, dels fel eller försummelser i tjänsten av landsfogden underordnade allmänna åklagare eller av utmätningsmän, dels ock andra brott, som kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. Övriga brott må av landsfogden beivras om det kan ske utan eftersättande av andra tjänstegöromål.

Landsfiskals avlöningsförmåner utgöras av lön 2 000 kronor, tjänstgöringspenningar 1 000 kronor, förvaltningsbidrag 500 kronor samt två ålderstillägg, vardera å 400 kronor, efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring. Till landsfiskalerna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län utgå ortstillägg med 200 kronor. Härtill kommer tillfällig löneförbättring, uppdelad i lön och tjänstgöringspenningar, med 750 kronor i samtliga distrikt utom Gällivare och Kiruna, där löneförbättringen utgår med 900 kronor. Till vissa tillförordnade landsfiskaler utgår personligt lönetillägg för att dessa befattningshavare i lönehänseende skola bliva jämställda med ordinarie. Å de landsfiskal sålunda tillkommande löneförmånerna utgår dyrtidstillägg enligt de bestämmelser som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende oreglerade verk.

I 18 landsfiskalsdistrikt finnas boställen varav landsfiskalen åtnjuter förmån. Boställsförmånen inverkar likväl icke på avlöningens belopp enär den samma skall avdragas å den kontanta avlöningen. Enligt kungl. brev den 22 juni 1883 äger emellertid landsfiskalen i Karesuando distrikt att utan avdrag å lön uppbära avkomsten av det för tjänsten inrättade bostället.

Förutom den fasta avlöningen hava landsfiskalerna vissa sportelinkomster. Dessa uppgå i de olika distrikten till synnerligen växlande belopp. Under år 1934 uppgingo sportelinkomsterna i ett distrikt till över 15 000 kronor, medan de i vissa distrikt icke synas hava uppgått till 300 kronor. Det sammanlagda beloppet i samtliga 489 distrikt utgjorde nämnda år omkring 845 000 kronor. De viktigaste sportelinkomsterna äro bötes- och beslagarandelar samt indrivningsprovision.

I fråga om bötes- och beslagarandelarna må framhållas att de under de senaste åren kraftigt minskats, beroende dels på att i nyare författningar dylika andelar icke tillerkänts åklagare, dels ock på att genom lagen den 10 februari 1933 (nr 28) om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m. en generell maximering om femhundra kronor stadgats. Med indrivningsprovisionen förhåller sig på följande sätt. För indrivning av utskylder och avgifter till kronan samt sådana utskylder och avgifter, som enligt särskilda stadganden uppbäras och redovisas i sammanhang med kronouppbörderna, ävensom av kommunalutskylder och sådana medel, vilka uppbäras och redovisas lika med kommunalutskylder äger den utmätningsman, inom vars distrikt

medlen uttagits, åtnjuta ersättning med stadgad indrivningsavgift. Har utmättningsman i eller för indrivningen anlitat exekutionsbiträde, må denne emellertid uppbära hälften av indrivningsavgiften för medel med vilkas indrivande han sålunda tagit befattning.

Bland övriga sportler märkas växelprotestavgifter samt ersättning till utmättningsmannen vid förrättningar avseende utmätning, försäljning av utmätt lös egendom, kvarstad, vräkning eller annan åtgärd eller handräckning enligt utsökningslagen ävensom för handräckning enligt lagen om avbetalningsköp.

Lösen utgår jämväl å protokoll, bevis och avskrifter enligt bestämmelserna i expeditionslösenförordningen. Anmärkas bör att under de senaste åren flera expeditioner som det ankommer på landsfiskal att utfärda förklarats skola utfärdas utan lösen.

I åtskilliga landsfiskalsdistrikt hava på grund av arbetsbördans storlek måst anställas extra eller biträdande landsfiskaler (landfiskalsassistenter) eller tjänstebiträden åt landsfiskalerna. I riksstaten för budgetåret 1935/1936 är till avlöningar åt dylik icke-ordinarie personal upptaget ett förslagsanslag å 320 000 kronor. Genom kungl. cirkulär den 28 juni 1935 har förordnats huru sagda anslag skall fördelas mellan länsstyrelserna. Anslaget är beräknat för ungefär 130 biträden. Deras arvode utgör i genomsnitt 2 400 kronor årligen. På detta belopp utgår dyrtidstillägg efter samma grunder som gälla för landsfiskal. I några län har länsstyrelsen förordnat biträde åt landsfiskal på dennes egen bekostnad.

Enhetliga bestämmelser saknas angående ifrågavarande tjänstebiträdens behörighet. En var länsstyrelse äger därutinnan bestämmanderätt såvitt angår biträdena inom sitt län. Härav har naturligen uppkommit viss ojämnhet. I ett mindre antal distrikt har bestämd arbetsfördelning genomförts mellan landsfiskalen och biträdet, medan i övriga distrikt biträdets behörighet angivits mera generellt. Detta medför svårighet att vid tillsättande av landsfiskals-tjänst göra en jämförelse i merithänseende mellan aspiranter från olika län.

Sammanlagda antalet landsfiskalsaspiranter — varmed i detta sammanhang förstås de som hava för avsikt att erhålla befattning såsom landsfiskaler samt icke vunnit ordinarie anställning i länsstyrelse eller förordnande tills vidare å landsfiskalstjänst i enlighet med kungl. cirkuläret den 5 december 1924 — utgjorde den 1 oktober 1935 något över 500. Den vid promemorian som bil. III fogade tablån ger en översikt över dessa aspiranters examina och tjänstgöring å landsstatsbanan. Av tablån framgår att denna tjänstgöring för åtskilliga är ganska långvarig. Sålunda hava icke mindre än 383 aspiranter tjänstgjort å landsstatsbanan längre tid än sex år, 289 mer än åtta år, 190 mer än tio år samt 78 över tolv år. Av de aspiranter vilka avlagt högre examen än landsfiskalexamen — tillhoppa 65 — hava av dem som avlagt kansliexamen 27 kortare tjänstetid än sex år samt av de fem juris kandidater, vilka för närvarande äro att betrakta såsom landsfiskalsaspiranter, ingen tjänstgjort å landsstatsbanan över tre år.

I tjugufyra köpingar finnas anställda poliskommissarier (polisupplysningsmän) med åtalsrätt, köpingsåklagare. Av dessa köpingar hava två gemensam köpingsåklagare och i två uppehålles åklagarbefattningen av landsfiskalen i distriktet. I regel äro köpingsåklagarna såsom polismän underställda vederbörande landsfiskal. Beträffande vissa köpingar har emellertid Kungl. Maj:t förordnat, att poliskommissarien skall hava inseendet över polisväsendet i köpingen och chefskapet över där anställd personal, att — med den inskränkning som följer av att poliskommissarien ej äger häktningsrätt — å honom skall tillämpas vad landsfiskalsinstruktionen innehåller angående landsfiskals polisverksamhet, att landsfiskalen i det distrikt dit ifrågavarande köping hör icke skall äga att taga befattning med polisväsendet därstädes samt att chefskapet över ifrågavarande poliskommissarie skall utövas av landsfogden. Jämväl beträffande övriga köpingsåklagare är landsfiskals chefskap i så måtto begränsat att landsfiskal icke gentemot dem äger i 16, 18 och 19 §§ polisreglementet omförmälda disciplinära befogenheter. Sagda befogenheter tillkomma i stället landsfogden.

Av köpingsåklagarna hava åtta av vederbörande länsstyrelse erhållit förordnande jämlikt 1 kap. 3 § utsokningslagen att tillika vara utmätningsmän.

Större delen av köpingsåklagarna har avlagt landsfiskalsexamen (länsmansexamen) och sålunda fullgjort vad som erfordras för behörighet till landsfiskalsbefattning.

Köpingsåklagarna avlönas av vederbörande köping. I en del fall hava de utöver lönen vissa sportelinkomster.

I cirkulär till länsstyrelserna den 19 juli 1935 (nr 476) har Kungl. Maj:t förordnat, att tills vidare och intill dess annorlunda föreskrives åtgärder icke må vidtagas för återbesättande med ordinarie innehavare av ledig befattning såsom särskild åklagare i köping eller annan ort å landet med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd.

I städerna bestridas de åklagaruppgifter, vilka icke ankomma på högre eller särskilt förordnad åklagare, av stadsfiskalerna. Stadsfiskalernas arbetsuppgifter finnas angivna i instruktionen för stadsfiskalerna den 24 maj 1918 (nr 282). Denna instruktion ger emellertid endast en ofullständig bild av ifrågavarande organisation, enär därjämte för de särskilda städerna utfärdats speciella bestämmelser. För samtliga stadsfiskaler gäller, att de tillsättas medelst förordnande av justitiekanslersämbetet samt stå under tillsyn och inseende av detta ämbete, som jämväl äger att för viss tid eller för alltid från tjänsten skilja den som finnes hava gjort sig skyldig därtill. Mellan magistratsstäder och fögderistäder råder med avseende å tjänsten viss skillnad. I de förra sortera stadsfiskalerna såsom åklagare direkt under justitiekanslersämbetet och deras åtalsrätt är icke underkastad någon begränsning. I fögderistäderna har däremot landsfogden samma ställning såsom högre åklagare i förhållande till stadsfiskalerna som han på landsbygden har till landsfiskalerna; dessa stadsfiskalers åtalsrätt är sålunda begränsad på samma sätt som landsfiskalernas.

I de flesta städer har stadsfiskalen jämväl befattning vid polisväsendet, antingen på grund av hävd eller efter särskilt förordnande. I denna egenskap lyder han i magistratsstad under borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestår stadens polisväsen, samt i fögderistad under stadsstyrelsens ordförande eller kommunalborgmästaren. I ett antal städer har stadsfiskalen jämväl erhållit förordnande såsom stadsfogde respektive utmätningsman. Vidare förekommer i ett fåtal magistratsstäder att stadsfiskalen innehar befattning såsom kronokassör.

I några mindre städer uppehålls för närvarande stadsfiskalsbefattningen av landsfiskalen i angränsande distrikt i avvaktan på den omreglering av åklagardistriktet som förväntas bliva en följd av en åklagarreform.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev till justitiekanslersämbetet den 15 juni 1935 (nr 320) må i avvaktan på en omorganisation av stadsfiskalsbefattningarna åtgärder icke vidtagas för återbesättande av lediga dylika befattningar, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd.

Enhetliga bestämmelser saknas angående fordringarna för behörighet till stadsfiskalstjänst. Ej heller finnes för stadsfiskalerna anordnad någon examen motsvarande landsfiskalsexamen. Enligt de för vissa städer gällande särskilda bestämmelserna skola stadsfiskalerna därstädes vara rättsbildade. På senare tid hava emellertid jämväl i åtskilliga andra städer stadsfiskalstjänsterna besatts med personer vilka avlagt juris kandidatexamen.

Stadsfiskalerna äro kommunala befattningshavare och avlönas av städerna. Avlöningen bestämmes av stadsfullmäktige varefter Kungl. Maj:ts fastställelse å beslutet skall sökas. Vissa stadsfiskaler hava jämte fast avlöning sportelinkomster. Dessa uppgå dock i de flesta fall till jämförelsevis ringa belopp, såvida ej stadsfiskalen tillika är stadsfogde respektive utmätningsman. I flera städer hava numera de stadsfiskalen tillkommande sportlerna indragits till stadens kassa.

I fråga om samtliga här ovan omförmälda åklagare gäller att, om mål fullföljes till hovrätten eller underställes dess prövning, talan i hovrätten föres av samma åklagare som i underrätten. Behörighet till allmänt åtals fullföljande i högsta domstolen tillkommer av de allmänna åklagarna endast justitiekanslern. Har den tilltalade fullföljt talan till sistnämnda domstol, äger emellertid den åklagare som i underrätten och hovrätten fört talan att föra talan i högsta domstolen såsom förklarande.

III. Tidigare reformförslag.

Frågan om en reform av såväl landsfiskals- som stadsfiskalsorganisationen upptogs av numera landshövdingen S. Linnér i hans i november 1922 avgivna utredning angående omorganisation av polisväsendet i riket (statens offentliga utredningar 1922:49). De av Linnér föreslagna förändringarna voro i korthet följande.

Varje län skulle i avseende å polis- och åklagarväsende bilda en enhet med

landsfogden som chef under länsstyrelsen. Den närmaste ledningen av polispersonalen i länet skulle tillkomma landsfiskaler på landet, inberäknat vissa städer samt köpingar och municipalsamhällen, samt stadsfiskaler och polismästare i övriga städer. Landsfiskalernas åklagar- och polisverksamhet skulle stärkas genom att redovisningen för restindrivningen förenklades och landsfiskalerna befriades från handräckning för kommunalutskylder. I detta sammanhang diskuterades tanken att dela upp landsfiskalstjänsten i två befattningar, så att vid sidan av landsfiskalerna såsom åklagar- och polistjänstemän anställdes särskilda befattningshavare för att handhava utmätning och restindrivning m. m. Det anfördes att en dylik uppdelning skulle medföra väsentliga fördelar i olika hänseenden. Även vissa nackdelar vore emellertid att vänta därav. Sålunda komme på grund av den låga brottsfrekvensen alltför ringa arbetsbörd att erbjudas åklagaren-polischefen, därest icke dennes distrikt gäves en ganska betydande omfattning. Vid en ökning av distriktets storlek förlorades en ur åklagar- och polissynpunkt viktig fördel med den bestående organisationen, nämligen landsfiskalernas lokal- och personkänedom. Då vidare uppdelningen sannolikt bäst skulle kunna genomföras i samband med en reform av taxerings- och uppördsväsendet, läte det sig för det dåvarande icke göra att verkställa en väsentlig omorganisation av landsfiskalsinstitutionen.

I åtalshänseende intog förslaget den ståndpunkten, att landsfogdarna skulle utföra åtal för brott varå kunde följa högre straff än fängelse i sex månader; med övriga brottmål skulle lands- och stadsfiskalerna taga befattning. Det förutsattes emellertid att stadsfiskalerna i de större städerna skulle i viss utsträckning utföra åtal även för grövre brott. Köpingsåklagarnas åtalsrätt skulle upphöra och stadsfiskalsbefattningarna i de minsta städerna indragas. De återstående stadsfiskalerna skulle vinna statsanställning. I fråga om befattningshavarnas personliga kompetens föreslogs, att stadsfiskalerna i de större städerna skulle vara rättsbildade. Övriga stadsfiskaler liksom landsfiskalerna skulle hava väsentligen samma kompetens som nu fordras för landsfiskalsbefattning.

Den 20 november 1924 avlämnade inom socialdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga, 1924 års landsstatsslönesakkunniga, förslag till löneroglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. (statens offentliga utredningar 1925:23). I ändamål att åstadkomma en minskning i antalet landsfiskalsdistrikt föreslogo de sakkunniga olika lättnader i tjänsteåliggandena för ifrågavarande befattningshavare ävensom anställande i vissa distrikt av statsavlönade landsfiskalsbiträden, beviljande i något större distrikt av penningbidrag till anskaffande av tjänstelokal och slutligen tillhandahållande åt vissa landsfiskaler av räntefria lån för anskaffande av motorfordon och motorbåtar.

I processkommissionens betänkande den 15 december 1926 med förslag till rättegångsväsendets ombildning (statens offentliga utredningar

1926:31—33) framlades ett förslag till åklagarväsendets ordnande åsyftande dels en större enhetlighet i organisationens yttre struktur och dels en inre förstärkning av åklagarväsendet, särskilt vid underrätterna. Förslaget gick bland annat ut på att vid sistnämnda domstolar skulle finnas två grupper av åklagare, den ena gruppen omfattande åklagare med högre kvalifikationer för de svårare brottmålen (statsåklagare) och den andra gruppen omfattande åklagare av samma typ som de nuvarande lands- och stadsfiskalerna (underåklagare). De senare skulle tillika vara polistjänstemän och ansåges jämväl kunna tagas i anspråk för andra uppgifter, dock ej i sådan omfattning att åklagarverksamheten bleve eftersatt. Gränsen mellan statsåklagarnas och underåklagarnas verksamhetsområden hade processkommissionen bestämt i nära anslutning till vad landshövdingen Linnér i sådant hänseende ifrågasatt i sin förenämnda utredning.

Ett för landsfiskalsorganisationen betydelsefullt spörsmål, nämligen det angående skatterestantierna och den därav betingade restindrivningen, berördes därefter i det av 1924 års uppördssakkunniga den 30 juni 1929 framlagda förslaget till en rationell skatteuppbörd (statens offentliga utredningar 1929:17). Härutinnan anförde de sakkunniga bland annat:

En omläggning av uppbördsförfarandet enligt de sakkunnigas förslag torde kunna tänkas medföra en avsevärd begränsning av skatterestantierna. Reformens gynnsamma inverkan på resultatet av skatteuppbörden komme att medföra betydande lättnader i fråga om landsfiskalers, övriga utmätningsmäns samt fjärdingsmäns och exekutionsbetjänters arbetsbörd. Minskades antalet restförda belopp mera avsevärt, vore det uppenbart att detta förhållande komme att kraftigt minska behovet av arbetskraft för indrivning. Det vore emellertid förenat med stora svårigheter att beräkna omfattningen av arbetsbördans minskning och att på sådana beräkningar grunda förslag till omreglering av landsfiskalsdistrikten. Inom åtskilliga distrikt hade under senare tid anställts extra landsfiskaler, vilkas avlöning utginge av anslaget till polisväsendet å landsbygden. Minskades den ordinarie landsfiskalens göromål med indrivning av utskylder, komme han att erhålla ökad tid för övriga tjänstegöromål, särskilt polisärenden. I åtskilliga distrikt torde emellertid — även om den extra personalen minskades — den ordinarie landsfiskalens göromål komma att nedgå så mycket att genom omreglering av landsfiskalsdistrikten antalet sådana distrikt kunde nedbringas. De sakkunniga ansåge sig emellertid icke böra vidare än som skett ingå på frågan om uppbördsreformens återverkningar å landsfiskalerna.

Ett genomgripande förslag till reform å de områden varom här är fråga framlades i en den 6 december 1930 avlämnad, av särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga — nuvarande statsrådet K. Schlyter och landsfiskalen E. Ohlin — verkställd förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m. (statens offentliga utredningar 1930:31). Det av de sakkunniga framlagda förslaget innebar i huvudsak följande.

De nuvarande landsfiskalsgöromålen skulle uppdelas mellan två grupper befattningshavare, benämnda landsfiskaler och häradsfogdar. Landsfiskalerna

skulle övertaga de till åklagar- och polisverksamheten hörande göromålen under det att häradsfogdarna skulle taga befattning med utsökningsväsendet, däri inbegripet även indrivning och redovisning av skatter och böter. I fråga om återstående bestyr, huvudsakligen av kameral natur, gjorde de sakkunniga den uppdelning mellan de föreslagna befattningshavarna vilken av praktiska hänsyn syntes dem mest ändamålsenlig. Landsfiskalsdistrikt skulle i regel omfatta en domsaga. Häradsfogdedistrikt borde omfatta ett betydligt mindre område; sammanlagda antalet häradsfogdedistrikt beräknades skola utgöra omkring 300. I fråga om de nordligaste delarna av riket ansåges vissa jämförelser i de föreslagna principerna vara erforderliga. Sålunda skulle i domsagor med särskilt gles befolkning bibehållas flera landsfiskalsdistrikt, exempelvis sammanfallande med tingslag, samt landsfiskalen i sådant distrikt förordnas att jämväl vara häradsfogde i visst häradsfogdedistrikt, vare sig detta sammanföller med landsfiskalsdistriktet eller ej.

Beträffande stadsfiskalerna i fögderistäderna föreslogs att landsfiskalerna skulle i princip övertaga deras åtalsrätt. I samband med en dylik överflyttning av åtalsbefogenheten skulle stadsfiskalstjänsten förändras till en polis-kommissariebefattning. Jämväl köpingsåklagarnas åtalsrätt skulle övergå till landsfiskalerna samt förstnämnda befattningshavare bibehållas såsom landsfiskalen underordnade poliskommissarier. I magistratsstäderna skulle som regel åklagarväsende och domstolsväsende följas åt; frågan om landsfiskals övertagande av åklagargöromålen i de mindre magistratsstäderna skulle sålunda upptagas först i samband med frågan om dessa städers förenande med landsbygd i judiciellt avseende.

Såsom kompetenskrav för landsfiskalstjänst skulle enligt de sakkunnigas förslag uppställas juris kandidatexamen, genomgående av en kriminalteknisk kurs samt viss tids praktisk tjänstgöring såsom vikarie för landsfiskal eller såsom rättsbildat biträde å landsfiskalskontor, därav någon tid finge utbytas mot tjänstgöring å domarkansli. För häradsfogdekompetens skulle fordras studentexamen, en juridisk kurs eller lägre juridisk examen samt någon tids tjänstgöring å häradsfogdekontor och i länsstyrelse.

Slutligen hava vissa landsfiskalstjänsterna berörande organisatoriska spörsmål upptagits till behandling i det den 11 juli 1931 av 1928 års lönekommitté avlämnade betänkandet med förslag till lönereglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. (statens offentliga utredningar 1931:18). I likhet med 1924 års landsstatslönesakkunniga förordade kommittén vissa lättnader i landsfiskalernas arbetsbörda. Dessa avsågo huvudsakligen den kamerala verksamheten och befattningen med restindrivningen m. m. I övrigt förordades vidtagandet av åtgärder för reglering av landsfiskalsdistrikten och landsfiskalernas ekonomiska förhållanden.

IV. Bristerna i de nuvarande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna.

Att den utformning som år 1917 gavs landsfiskalsorganisationen icke blev helt tillfredsställande framgår av att densamma därefter upprepade gånger gjorts till föremål för reformförslag. Anledningen till att dessa kommit att stanna på förslagsstadiet är att söka i bland annat ovissheten beträffande rättegångsreformens inverkan på ifrågavarande område. Även statsfinansiella hänsyn hava funnits lägga hinder i vägen för genomförandet av en önskvärd omorganisation.

I samtliga tidigare reformförslag har mer eller mindre utpräglat tagits sikte på en avgjord svaghet i landsfiskalsinstitutionen, nämligen anhopningen hos en och samma befattningshavare av alltför skiftande göromål, vilka sammanlagda understundom representera en alltför betungande arbetsbörda. I landsfiskalens hand äro för närvarande sammanförda arbetsuppgifter från områden vilka äro helt artskilda — t. ex. åklagargöromål och skatteindrivning — och vilkas behöriga fullgörande ofta förutsätta helt olika kvalifikationer. Genom denna sammankoppling av sinsemellan olikartade arbetsuppgifter splittras naturligen landsfiskalens tid och intresse till skada för de skilda arbetsgrenarna. Vidare är det i regel icke möjligt att till en på detta sätt organiserad tjänst få innehavare med kunskaper och fallenhet för samtliga de med tjänsten förenade sysslorna. Detta medför självfallet en icke önskvärd ojämnhet i dessa sysslors skötande.

Den ram för landsfiskalernas verksamhet som skapades vid organisationens tillkomst har sedermera kommit att sprängas. Sålunda hava genom lagstiftning eller i administrativ ordning under årens lopp nya eller utvidgade arbetsuppgifter tillagts landsfiskalerna. Detta är en naturlig följd av landsfiskalernas ställning som den egentliga administrativa myndigheten ute i bygderna. Men självfallet hava dessa tid efter annan återkommande utvidgningar av göromålen bidragit till att ännu mera försvåra tjänstens behöriga skötande. Den omfattande medelsförvaltningen och indrivningsverksamheten i förening med övriga administrativa och kamerala göromål hava medverkat till att landsfiskalernas kontorsarbete å de flesta håll erhållit en omfattning som knappast torde hava varit beräknad år 1917. Samtidigt hava till följd av motortrafikens utveckling och den ökade rörligheten i samhället större krav ställts på landsfiskalernas verksamhet utom tjänsterummet.

Det ligger i sakens natur att under dylika förhållanden arbetet endast med svårighet låter organisera sig. Vid en nödtvungen avvägning mellan de olika arbetsuppgifterna blir det icke sällan polis- och åklagargöromålen som bliva lidande. Sålunda tvingas landsfiskalerna numera i större utsträckning än tidigare att för verkställandet av polisutredningar anlita underlydande polismän och fjärdingsmän, vilka i många fall icke besitta nödig förmåga och utbildning för dylikt arbete. Visserligen hava åtskilliga landsfiskaler till sitt förfogande statsavlönade biträden, men denna biträdeshjälp är på de flesta håll

otillräcklig och fördelas icke efter enhetliga, för hela riket gällande principer. Den biträdeshjälpen — huvudsakligen i kontorsarbetet — som landsfiskalerna därutöver äro i behov av få de bekosta med egna medel. Därmed är man inne på en annan av organisationens allvarligaste brister, nämligen landsfiskalernas avlöningsförhållanden.

Landsfiskalerna uppbära en i förhållande till tjänstens betydelse otillräcklig fast avlöning. Till utfyllnad härav åtnjutas sportler i tjänsten. Dessa sportler utfalla emellertid synnerligen ojämnt i olika distrikt. Till följd av den otillräckliga lönen och ojämnheten i sportlerna har det för de flesta landsfiskaler blivit ett verkligt behov att genom privata uppdrag av varjehanda slag förskaffa sig ökade inkomster. Även om förhållandena i vissa distrikt icke i och för sig kunna motivera dylik privat förvärvsverksamhet, torde denna dock i stort sett vara nödvändig för ifrågavarande befattningshavares existens och för bestridande av de utgifter i tjänsten som icke täckas av förvaltningsbidraget. Privatverksamheten har emellertid en mycket allvarlig sida. Landsfiskalernas uppdrag utom tjänsten äro ganska mångskiftande, men vanligen ingå däri uppdrag såsom rättegångs- och inkassoombud, förvaltare i konkurs och auktionsförrättare. Härigenom kunna lätteligen uppkomma intressekonflikter för landsfiskalen såsom å ena sidan allmän åklagare och utmätningsman i orten och å andra sidan partsombud. Detta har senast påtalats av riksdagens justitieombudsman i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 januari 1935, däri justitieombudsmannen — under hänvisning till vissa inträffade händelser omnämnda i 1935 års ämbetsberättelse sid. 92 o. ff. samt 140 o. ff. — framhållit angelägenheten av att frågan om distriktsåklagarnas rätt att bedriva advokatverksamhet snarast gjordes till föremål för slutlig utredning.

Den av justitieombudsmannen förordade utredningen kan självfallet icke nå det därmed avsedda syftet med mindre landsfiskalsbefattningarna bliva föremål för en löneroglering. I detta sammanhang må erinras om att landsfiskalerna genom reducering eller indragning av vissa förut utgående sportler såsom bötes- och beslagrandelar samt expeditiöslösen fått sina inkomster i tjänsten beskurna utan att befattningshavarna beretts däremot svarande kompensation. Härtill kommer att ökningen av arbetsuppgifterna överhuvud förorsakat landsfiskalerna större utgifter för kontorslokaler, skrivmaterialier, resor m. m.

Vad därefter angår de för landsfiskalstjänsten föreskrivna kompetensvillkoren kunna dessa icke anses svara mot de krav som måste ställas på en befattningshavare med ifrågavarande arbetsuppgifter. Särskilt gäller detta polis- och åklagarverksamheten. Det synes icke vara med statens intresse och värdighet förenligt att, då det gäller hävdandet av statens straffanspråk, låta sig vid domstolarna företrädas av befattningshavare, vilka i fråga om teoretisk utbildning ofta äro väsentligt underlägsna svarandepartens ombud eller biträde. Erinras må att det blivit allt vanligare att svarandena i trafikmål anlita rättsbildade biträden.

Anmärkingen mot kompetensvillkoren gäller såväl fordringarna på den

grundläggande allmänbildningen som den särskilda fackutbildningen. I förstnämnda hänseende torde realskolebildningen numera vara ett alltför litet kunskapsmått för den tjänst det här gäller. Vidare torde landsfiskalsexamen stundom vara av tämligen ringa värde, beroende på det sätt varpå densamma och de föregående studierna äro anordnade. Dessa studier nödgas landsfiskalsaspiranterna nämligen bedriva på egen hand utan personlig handledning, med påföljd att de inhämtade kunskaperna ofta bliva bristfälliga. Härtill kommer att fordringarna för godkänd examen äro växlande i de olika länen.

Den praktiska polisutbildning som fordras för att bliva landsfiskal lämnar, såsom den nu bedrivs, i regel föga behållning. Någon planmässig kriminalteknisk utbildning förekommer icke alls. I detta hänseende må anmärkas att under åren 1930 och 1931 på statens bekostnad varit anordnade två kurser i kriminalteknik vid Stockholms högskola, vilka dock endast ett mindre antal landsfiskaler och landsfiskalsaspiranter varit i tillfälle att bevista. I ordningspolishänseende sakna landsfiskalerna i regel varje utbildning; den praktiska erfarenhet som de å detta område tilläventyrs besitta hava de förvärvat under sin tjänstgöring på landsstatsbanan. Avsaknaden av ordningspolisutbildning måste betecknas såsom synnerligen betänklig med hänsyn till landsfiskalernas ställning som polischefer, i vilken egenskap de få vara beredda att vid behov taga befäl över och leda ordningspolisstyrkor samt under allvarliga förhållanden handskas med folkmassor och ingripa mot orostiftare.

De brister som enligt vad ovan sagts vidlåda landsfiskalsorganisationen i åklagar- och polishänseende torde jämväl föreligga beträffande köpingsåklagarna. Sistnämnda befattningshavare hava merendels tillkommit för att bereda vederbörande landsfiskal en nödvändig arbetsavlastning såvitt angår köping som vuxit upp inom landsfiskalsdistriktet. Köpingsåklagarna hava såsom sådana icke en arbetsbörda som kan motivera deras bibehållande såsom självständiga åklagare. Deras kvalifikationer äro även understundom lägre än landsfiskalernas, vilket bland annat kommit till uttryck däri att de icke anförtrotts befogenheten att besluta om kvarhållande, häktning och dylikt.

Vad slutligen angår stadsfiskalsorganisationen företer denna såsom i det föregående omnämnts för närvarande en tämligen oenhetlig bild. Vad som särskilt förtjänar påpekas är den i de mindre städerna förekommande föreningen av stadsfiskalstjänsten med befattningarna såsom stadsfogde, kronokassör och dylikt. Här går sålunda det beträffande landsfiskalerna påtalade sysslandet med olikartade arbetsuppgifter i viss mån igen. En stadsfiskal som samtidigt är bunden av kamerala eller exekutiva arbetsuppgifter, vilka kanske dagligen viss tid taga honom i anspråk, kan naturligen icke med samma initiativ och intresse fullgöra sina åklagar- och polisgöromål som en stadsfiskal vilken kan helt ägna sig åt dessa göromål.

Även bland stadsfiskalerna förekommer i icke obetydlig utsträckning advokat- och inkasseringverksamhet vid sidan av tjänsten. På sista tiden har

emellertid i vissa städer vid fastställande av ny lönestat stadgats förbud för stadsfiskalen att idka dylik verksamhet.

Några enhetliga kompetensvillkor för behörighet till stadsfiskalstjänst finnas icke. I betydligt större utsträckning än som förekommit inom landsfiskalsorganisationen hava emellertid under de senaste åren lediga stadsfiskalsbefattningar — jämväl i mycket små städer — besatts med jurister. Ganska kännbara olägenheter torde likväl hava visat sig därutinnan att stadsfiskalerna i många städer icke besuttit den allmänbildning eller den speciella utbildning som är erforderlig för tjänsten. Här gäller sålunda liksom i fråga om landsfiskalsbefattningarna att till följd av avsaknaden av nödiga kompetensvillkor för tjänsten densamma icke kommit att besättas med kvalificerad person.

För såväl landsfiskalerna som stadsfiskalerna gäller att deras åklagarverksamhet icke är underkastad erforderlig tillsyn från överordnad myndighets sida. Denna brist, vilken påtalats av bland andra 1934 års landsfogedesak-kunniga, sammanhänger med avsaknaden av en genomförd organisatorisk utbyggnad av hela landets åklagarväsen under central ledning. Till avhjälpande av denna brist har som tidigare omnämnts beslutats vidtagandet av vissa åtgärder redan under nu bestående organisation.

V. Frågan om en uppdelning av landsfiskalernas nuvarande arbetsuppgifter på två befattningshavare.

Den svaghet i landsfiskalsorganisationen som ligger i anhopningen hos en och samma befattningshavare av alltför heterogena arbetsuppgifter leder osökt tanken till den tidigare diskuterade frågan om en uppdelning av arbetsuppgifterna på två befattningshavare. Då denna fråga måste anses vara av central betydelse skall den här upptagas till särskild behandling.

Att landsfiskalernas arbetsuppgifter ställa väsentligt olika krav på sina utövare har redan tidigare omnämnts. Indrivningsgöromålen vilka huvudsakligen bestå i bokförings- och annat kontorsarbete kräva god insikt i åtskilliga kamerala författningar samt sinne för sifferarbete. Åklagargöromålen fordra av sin handhavare en viss juridisk utbildning samt ett gott juridiskt omdöme för att rätt kunna skötas. Polisgöromålen kräva att landsfiskalen besitter god fysik och att han icke på grund av kroppsfel eller av annan orsak är olämplig som polisbefäl. Därjämte fordras av polischefen nödig utbildning i polisverksamhetens olika grenar samt förmåga att med takt och fasthet uppträda självständigt i de ofta svåra situationer däri han på grund av denna verksamhet kan komma. Givet är att man under nuvarande förhållanden icke kan av landsfiskalerna kräva en fullgod utbildning för alla arbetsuppgifterna, liksom att här berörda personliga egenskaper icke alltid kunna påräknas hos varje individ.

Vid en uppdelning av göromålen på olika befattningshavare finnas däremot helt andra möjligheter att i fråga om utbildning och personliga egenskaper uppställa de krav som följa av de särskilda arbetsuppgifterna. Genom att helt sysselsättas med *en* huvuduppgift vinner befattningshavaren på grund av den större övningen bättre förfarenhet i sina göromål. De nackdelar som nu äro förknippade med den ofta ensidiga inriktningen på en viss av flera verksamhetsgrenar undgås vid en uppdelning, enär vederbörande då blir i tillfälle att välja den befattning, för vilken han har det största intresset och för vilken han är mest lämpad.

Därest i princip en uppdelning av landsfiskalstjänsten med hänsyn till göromålens art anses önskvärd, uppstår därefter spørsmålet huru långt en dylik differentiering i praktiken bör sträcka sig. Det är möjligt att det i framtiden i samband med rättegångsreformens genomförande kan bliva önskvärdt med en sådan uppdelning, att åklagaren kommer att enbart syssla med åtalsuppgifter såsom fallet är i vissa städer. För närvarande synes emellertid en dylik organisation icke kunna ifrågasättas. Med hänsyn till den relativt låga brottsfrekvensen torde nämligen dessa befattningshavare få antingen alldeles för stora distrikt eller — om distrikten göras mindre — för ringa arbetsbörd. Det kan ej heller av praktiska skäl ifrågakomma, att åklagarna på landsbygden skiljas från den art av polisverksamhet som står i närmaste samband med åklagargöromålen, nämligen kriminalpolisverksamheten. Något anorlunda ställer det sig måhända beträffande frågan huruvida åklagarna jämväl böra vara ordningspolischefer. Ordningspolisgöromålen äro av tämligen skiftande art och ligga delvis på sidan om de göromål som följa av åklagar- och kriminalpolischefskapet. Av åtskilliga skäl är det emellertid ej möjligt att nu uppdelas polischefskapet. Det må erinras om att det för närvarande på landsbygden liksom i de flesta städer saknas en fast lokal kriminalpolispersonal samt att det varken skulle vara av kostnadshänsyn möjligt eller ur tjänstgöringssynpunkt lämpligt att genomföra en fullständig differentiering av den underlydande polispersonalen i kriminal- och ordningspolis.

Det kan sålunda för närvarande ej ifrågakomma att göra någon annan uppdelning av landsfiskalsgöromålen än att på en befattningshavare läggas åklagar- och polischefsgöromålen medan åt en annan uppdrages som huvudsyssla arbetet med indrivning av restantier och böter. Att tillsätta en särskild befattningshavare för utmätningmannagöromålen i inskränkt bemärkelse kan på grund av dessa göromåls ringa omfattning icke ifrågakomma.

Vid en uppdelning av landsfiskalernas nuvarande arbetsuppgifter enligt här angivna princip måste med nödvändighet vardera befattningshavarens distrikt bliva större än de nuvarande landsfiskalsdistrikten. Härav följa såväl fördelar som nackdelar. I förstnämnda hänseende må framhållas, att med större distrikt i regel följer större möjlighet att planlägga arbetet och att med anlitan av tekniska hjälpmedel rationalisera detsamma. I ett annat hänseende torde de stora distrikten emellertid vara till nackdel. Landsfiskalerna hava som regel en mycket god Orts- och personkänedom inom sina distrikt, beroende på bland annat distriktens begränsade omfattning och göro-

målens skiftande beskaffenhet. Även landsfiskalernas privatverksamhet varom i det föregående talats spelar därvid naturligtvis en viss roll. I och med att distrikten göras större och göromålen bliva mera specialiserade, torde i regel möjligheten att erhålla en mera ingående Orts- och personkännedom minskas. För vissa verksamhetsgrenar torde detta dock ej vara av alltför stor betydelse. Vad därefter de särskilda arbetsuppgifterna angår må följande framhållas.

Med hänsyn till *åklagargöromålen* torde ingen invändning vara att göra mot en utökning av distriktens storlek. Ifrågavarande göromål äro icke mera lokalt betonade än att storleken av åklagardistriktet kan bestämmas så gott som enbart ur synpunkten av att åklagarens arbetsböroda lämpligt avväges. För delgivningar och liknande arbete äger åklagaren påkalla biträde av underlydande befattningshavare eller andra tjänstemän och myndigheter. I sista hand böra emellertid jurisdiktionsområdenas gränser bliva bestämmande för åklagardistriktets, enär åtskilliga skäl tala för att en och samma lägre åklagare i princip ej utför tjänstetalan vid mer än en domstol.

För *polisgöromålen* och speciellt kriminalpolisverksamheten är distriktets storlek av större betydelse. Dessa göromåls skiftande art kräver att polischefen står i nära kontakt med distriktets olika delar och har möjlighet att övervaka desamma. Med den nuvarande ordningen hava landsfiskalerna i detta hänseende naturligen god nytta av den förut berörda Orts- och personkännedomen och deras arbete underlättas väsentligt av att avstånden inom distriktet äro relativt korta. Då man jämväl för framtiden — åtminstone såvitt angår större delen av landet — har att räkna med ett stort antal primära polisdistrikt med däri anställda lägre polismän (fjärdingsmän) med viss utbildning, komma huvudsakligen de mera kvalificerade polisgöromålen att falla på polischefens lott. Dessa hava å andra sidan under de senare åren visat tendens att avsevärt ökas. I detta sammanhang må särskilt erinras om de med den tilltagande motortrafiken allt talrikare trafikolyckorna, vilkas utredande kräver medverkan av en kvalificerad och erfaren förhållsledare. Det är här liksom vid all kriminalpolisverksamhet av stor vikt att undersökningen på brottsplatsen igångsättes så snabbt som möjligt. Även den yttre ordningspolitjänsten kräver ofta polischefens närvaro på olika orter ute i distriktet. Ju större distriktet göres, desto svårare blir det för polischefen att effektivt bedriva sin verksamhet i distriktets skilda delar, desto längre tid måste åtgå för resor och desto oftare inträffar den situationen, vilken aldrig är möjlig att helt undvika, nämligen att polischefens närvaro på en gång påkallas på skilda orter inom distriktet. Å andra sidan måste starkt framhållas att med den revolutionerande utveckling kommunikationsmedlen de senaste årtiondena undergått, avstånden numera ej spela på långt när samma roll som förut.

Under det tidigare utredningsarbetet å ifrågavarande område har framhållits, att landsfiskalerna genom sin nära beröring med befolkningen och enligt tradition från länsmansinstitutionens dagar för en stor del av landsbygdens befolkning framstå såsom de närmaste representanterna för ordning

och säkerhet. Detta är en tillgång som man självfallet måste söka bibehålla vid en omorganisation efter här ifrågasatta princip. Ur synpunkten av den laglydiga allmänhetens intresse att hava en känsla av trygghet i samhället är det sålunda av vikt att kvalificerad polismyndighet finnes tillgänglig på nära håll.

Av det anförda framgår, att vid en uppdelning av landsfiskalsgöromålen försiktighet måste iakttagas vid bestämmandet av polischefsdistriktens storlek. Endast i en begränsad omfattning torde det vara möjligt att vid en ökning av dessa distrikts storlek vinna någon besparing i arbete genom rationalisering. Härutinnan torde möjligheterna vara betydligt större beträffande t. ex. indrivningsverksamheten. Därtill kommer att vid en uppdelning av landsfiskalsgöromålen polisgöromålen, vilka för närvarande understundom få stå tillbaka för andra uppgifter, torde komma att visa en tendens till ökning. Av den av utredningsmännen verkställda undersökningen framgår, att åklagar- och polisgöromålen för närvarande synas utgöra ungefär 30 procent av landsfiskalernas totala arbetsbörda. Att lägga denna beräkning till grund för avgörandet av den fråga som här är föremål för bedömande låter sig av lätt förklarliga skäl icke göra. Vid kollision mellan olika göromål torde nämligen landsfiskalerna, såsom förhållandena nu ligga till, i första hand inrikta sig på att fullgöra det arbete som för de överordnade myndigheterna är lättast att kontrollera, nämligen utmätningsmannabestyret och restindrivningen. Eftersättes något härutinnan har den försumlige att vänta tillrättavisning eller strängare bestraffning. Det är däremot ej lika lätt för de högre administrativa myndigheterna att kontrollera huruvida en landsfiskal t. ex. vid förundersökning angående brott gör förundersökningen så fullständig som möjligt vore. Särskilt i de distrikt där biträden saknas torde det vara vanligt, att polisverksamheten ligger mer eller mindre nere under de dagar då landsfiskalerna äro sysselsatta med upprättande av månadsräkning med bilagor eller redovisning av kommunalutskylder. Annan ordning är för övrigt knappast möjlig i dylika distrikt. Det har inträffat att en länsstyrelse avslagit begäran om anstånd med månadsräknings avsändande, oaktat vederbörande landsfiskal förklarat att hans begäran vore föranledd av ett i slutet av månaden timat brott som krävde omedelbar och tidsödande polisutredning. Att dylika synnerligen beklagliga missförhållanden skulle försvinna, därest åklagaren befriades från sådana göromål som äro främmande för åklagar- och polisarbetet, är uppenbart.

Såsom ett skäl för uppskov med ställningstagandet till frågan om en uppdelning av landsfiskalsgöromålen har anförts, att resultatet av genomförandet av en eventuell uppborädsreform först borde avvaktas. En dylik reform har nämligen antagits skola få vittgående följder i fråga om den *restindrivningsverksamhet* som för närvarande åvilar landsfiskalerna. I anledning härav förtjänar till en början påpekas att, sett mot bakgrunden av det ringa praktiska resultat som följt å den senaste utredningen å detta område, det finnes all anledning att ställa sig tveksam beträffande möjligheten att nedbringa restindrivningsverksamheten i en omfattning som skulle få till följd några större organi-

satoriska konsekvenser. Oavsett den riktning i vilken en dylik reform kan komma att gå, torde det uteslutande vara till fördel för alla här berörda intressen om restindrivningsbestyret snarast överflyttades från åklagarna-polischeferna till tjänstemän, som hade tillfälle att helt ägna sig åt denna verksamhet. Framför allt i ett hänseende skulle fördelar vinnas genom en dylik anordning, nämligen i fråga om kontrollen över exekutionsbiträdenas verksamhet. Denna kontroll skulle främjas därav att på grund av den ökade distriktsstorleken rikligare material erhöles för bedömning av huruvida indrivningsarbetet i de olika polisdistrikten fortskred normalt. Vissa besparingar i arbetskraft skulle vara att vinna beträffande det redovisningsarbete och den bokföring som är förknippad med restindrivningen. Vidare skulle antalet fall, då handräckning för restantiers uttagande måste begäras hos annan indrivningschef, komma att minskas. Även på detta område torde dock med en uppdelning följa vissa nackdelar genom att man ej längre kan räkna med de nuvarande landsfiskalernas Orts- och personkännedom. Detta gäller särskilt granskningen av hindersbevis och meddelandet av beslut om införsel. Emellertid kunna de befarade nackdelarna vid en rationell organisation afhjälpas på annan väg, t. ex. genom uppläggande av anställningsregister. Framhållas må jämväl att landsfiskalerna redan nu för erhållande av de uppgifter angående de restskyldiga som äro nödvändiga för ett rätt avvägande av införselbeslutens innehåll, åtminstone i de större distrikten med mera rörlig befolkning, äro i väsentlig utsträckning beroende av fjärdingsmännen, vilka besitta den mest ingående personkännedomen. På grund härav torde några allvarigare betänkligheter icke behöva hysas mot tudelningsprincipen på ifrågavarande område, helst som det av den ökade distriktsstorleken följande större jämförelsematerialet bör medföra ökade garantier för att enhetliga principer komma att läggas till grund för införselbesluten.

Vid överbägande av huruvida de egentliga utmätningsmannagöromålen böra läggas på åklagaren-polischefen eller på den befattningshavare, vilken som huvudsaklig sysselsättning erhåller indrivningsverksamheten, kunna olika synpunkter göra sig gällande. För det första alternativet talar att det för dessa utmätningsmannagöromål fordras en annan utbildning än den som är nödvändig för indrivningsverksamhetens handhavande. Utmätningsmannen måste framför allt besitta kunskaper i exekutivrätt. Då det under alla omständigheter av åklagaren-polischefen måste fordras tämligen omfattande juridisk utbildning, låge det måhända nära till hands att göra honom jämväl till utmätningsman. Detta skäl torde likväl ej få tillmätas alltför stor betydelse. Starkare skäl tala för alternativet att lägga utmätningsmannagöromålen till den befattningshavare som handhar indrivningsverksamheten. Det är nämligen av synnerlig vikt att åklagaren-polischefen befrias från medelsförvaltning och sådant arbete som medför omfattande redovisningsbestyr. Som utmätningsman komme han att uppbära kontanta belopp, vilka han hade att inom viss bestämd tid redovisa till vederbörande sökande. Därtill kommer att utmätningsmannen jämväl har att meddela införsel som omförmåles i 1 och 20 §§ lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta. Då ett dylikt införselärende kan

vara löpande i åtskilliga år och det därunder orsakar utmätningsmannen ett ständigt återkommande arbete med att lyfta och redovisa innehållna belopp, lämpar sig tydligen bestyret därmed mindre väl för en förening med åklagar- och polisgöromålen.

Möjligen går en uppdelning av landsfiskalernas arbetsuppgifter på två befattningshavare icke att genomföra över hela landet. Med hänsyn till den glesa befolkningen och de stora avstånden i rikets nordligaste delar kan därstädes ett bibehållande av den nuvarande ordningen vara lämpligt. En jämkning kan sålunda bli nödvändig beträffande vissa lappmarksområden. Emellertid får denna omständighet ej tagas till intäkt för att det under dylika omständigheter vore olämpligt att genomföra en uppdelning vilken, såsom ovan påvisats, måste anses i och för sig fördelaktig. Anser man principen om uppdelning riktig, bör den följas så långt sig göra låter.

VI. Huvudlinjerna för en reform.

Vid ett reformarbete på förevarande område måste naturligen viss uppmärksamhet ägnas åt det pågående arbetet på den allmänna rättegångsreformen. Sannolikt kommer nämligen ett reformerat straffprocessförfarande att ställa ökade krav på åklagarna i alla grader. Utredningsmännen vilka jämlikt erhållna direktiv under arbetets gång samrått med processlagberedningen hava tagit hänsyn till rättegångsreformen i så måtto att de sökt utforma distriktsåklagarorganisationen så, att den utan svårigheter skall kunna anpassas efter de nya krav och de ändrade förhållanden i övrigt som rättegångsreformen kan komma att medföra. I övrigt hava utredningsmännen beträffande domstolsväsendet utgått från nu gällande förhållanden, därvid emellertid jämväl beaktats konsekvenserna av det fortgående läggandet under landsrätt av mindre städer. Slutligen hava utredningsmännen naturligen tagit hänsyn till de i någon mån ändrade förutsättningar som komma att föreligga efter ett genomförande av en reform av landsfogdebefattningarna i enlighet med de grunder som vunnit gillande av 1935 års riksdag.

En omorganisation av distriktsåklagarbefattningarna bör ske efter de i det följande angivna grunder, vilka på väsentliga punkter överensstämmer med det Schlyter-Ohlinska förslaget av år 1930.

Av de skäl som anförts i närmast föregående kapitel förutsätter en rationell, på längre sikt ställd reform av landsfiskalsinstitutionen, att landsfiskalernas nuvarande arbetsuppgifter uppdelas på två befattningshavare. I överensstämmelse härmed föreslås sålunda att *landsfiskalerna* bibehållas såsom åklagare samt lokala ordnings- och kriminalpolischefer, under det att utsokningsgöromålen, däri inbegripet även indrivning och redovisning av skatter och böter, överflyttas på nya befattningshavare, förslagsvis benäm-

da *häradsfogdar*. Av landsfiskalernas nuvarande allmänt administrativa uppgifter skola vidare följande uppgifter tillkomma häradsfogden: a) bevakande av kronans rätt med avseende å boställen och staten tillhörig fast egendom ävensom förrättande av auktion, salu- eller arrendevärdering, ekonomisk besiktning eller syn å sådan egendom; b) bevakande såsom kronans ombudsman av det allmännas rätt vid konkurser, årsstämmingar, återgåldande till statsverket av utgifter för fri rättegång, meddelande av lagfart efter kungörelse, dödförklaring och andra liknande fall; c) ärenden och utredningar vilka sammanhånga med mantalsskrivningsväsendet; d) mottagande av lösöreköpsavhandlingar; samt e) införskaffande av statistiska uppgifter angående näringarna. Hos landsfiskalerna skola av praktiska hänsyn kvarbliva uppgifterna att förrätta borgerlig vigsel samt att verkställa växelprotester ävensom vissa administrativa uppgifter som äro föranledda av den militära organisationen. Slutligen skall bestyret med utbetalande med allmänna medel av ersättningar åt vittnen i brottmål och vissa därmed i förevarande hänseende jämställda mål ävensom åt rättegångsbiträden å häktade samt förundersökare jämlikt lagen angående villkorlig straffdom m. fl. överflyttas till domstolarnas kanslier. I övrigt skola landsfiskalernas nuvarande göromål fördelas mellan landsfiskal och häradsfogde på det sätt, att vardera befattningshavaren tilldelas de göromål som äga närmaste samband med hans huvuduppgifter med iakttagande likväl av vad praktiska hänsyn fordra. Principiellt bör därvid göromålsfördelningen bringas att i hudsak motsvara arbetsfördelningen mellan länsstyrelsens båda avdelningar så att landsfiskalen blir landskansliets och häradsfogden landskontorets lokale representant. Med hänsyn till att fråga här är allenast om ett principbetänkande hava utredningsmännen icke ansett sig böra i vidare mån ingå på förevarande spörsmål.

För bestridande av den åklagarverksamhet, som icke skall fullgöras av landsfogdar eller särskilda åklagare, skall riket indelas i åklagardistrikt. Åklagardistrikt blir landsfiskalsdistrikt eller sådan stad som förklarats skola utgöra eget åklagardistrikt.

Åklagarmyndighet (distriktsåklagare) skall vara i landsfiskalsdistrikt landsfiskal samt i stad, som utgör eget åklagardistrikt, stadsfiskal. Den åtalsrätt som för närvarande tillkommer köpingsåklagarna skall överflyttas på landsfiskalerna. I samband därmed skola samtliga köpingsåklagare såsom polisbefäl i vederbörande köpingar underställas landsfiskalerna.

Det torde icke finnas anledning att med införandet av den gemensamma benämningen distriktsåklagare avskaffa de numera hävdvunna titlarna landsfiskal och stadsfiskal, åtminstone ej så länge dessa befattningshavare jämväl hava andra åligganden än åklagargöromålen. Författningstekniska skäl tala jämväl för att benämningarna bibehållas oförändrade.

Distriktsåklagarna skola ingå i en enhetlig åklagarorganisation av den struktur, som av föredragande departementschefen omnämnts i propositionen nr 185/1935. Det närmaste chefskapet över distriktsåklagarna

skall sålunda utövas av landsfogden enligt de av 1935 års riksdag godkända grunderna.

I samband med den nya distriktsåklagarorganisationens genomförande skola de jämkningar göras i grunderna för överåklagaren-länspolischefens och distriktsåklagaren-den lokale polischefens inbördes kompetens som må finnas påkallade av de förändrade förhållandena.

Distriktsåklagaren skall i princip vara polischef inom sitt åklagardistrikt. Detta innebär i förhållande till nu gällande ordning en ändring såvitt angår flertalet städer. Såsom av det följande framgår påkalla emellertid förhållandena i vissa städer ett avsteg från den föreslagna regeln.

I *fögderistad* är enligt nu gällande bestämmelser kommunalborgmästaren eller stadsstyrelsens ordförande polischef. I regel hava sistnämnda befattningshavare icke någon särskild utbildning för sitt polischefskap. Denna omständighet torde stundom medföra att chefskapet i verkligheten utövas av stadsfiskalen eller särskilt anställd poliskommissarie. Genom att polischefskapet överflyttas till den för denna uppgift särskilt utbildade distriktsåklagaren vinnes bättre ledning av polisarbetet och större effektivisering av det samma. Utredningsmännen hava emellertid räknat med att i stad där stadsfiskalen, antingen på grund av hävd eller efter särskilt förordnande, har befattning med polisväsendet, kan efter stadens införlivande med landsfiskalsdistrikt uppkomma behov av kvalificerat polisbefäl till bestridande av vissa av de polisuppgifter som hittills fullgjorts av stadsfiskalen.

Vad därefter angår *magistratsstäderna* tillkommer för närvarande polischefskapet i stad, där polismästare finnes, denne samt i annan stad borgmästaren eller den ledamot av magistraten som förestår polisväsendet i staden. I detta sammanhang må erinras om departementschefens uttalande rörande denna fråga i propositionen nr 185/1935, att ett avlyftande av polischefskapet från domstolsledamot syntes så mycket mera påkallat som det måste anses innebära ett betänkligt avsteg från regeln om åklagar- och polisväsendets oavhängighet av domstolarna, att stadsfiskalerna i flertalet magistratsstäder stode under chefskap av en domstolsledamot i kriminalpolishänseende. Departementschefen erinrade jämväl om att Svea hovrätt i yttrande över landsfogdesakkunnigas betänkande påpekat, att föreningen av domare- och polischefsbefattningarna även ur andra synpunkter vore olycklig.

Såsom av det redan anförda framgår anse utredningsmännen det av landsfogdesakkunniga väckta förslaget om en överflyttning av polischefskapet till stadsfiskalen innebära den bästa lösningen av förevarande spørsmål. Därigenom skulle, på sätt nämnda sakkunniga anført, vinnas att på den blivande polischefen kunde uppställas krav på fullständig polisutbildning varjämte större enhetlighet i polisorganisationen kunde ernås. Emellertid gestalta sig förhållandena något olika i de olika magistratsstäderna, när det gäller att genomföra ifrågavarande princip.

Beträffande *de större magistratsstäderna* kunna vissa skäl anföras emot en

förening av åklagar- och polisgöromålen hos samma befattningshavare. I de tre största, där åklagargöromålen ensamma utgöra tillräcklig arbetsbörda för en eller flera befattningshavare, måste sålunda den nuvarande tudelningen äga bestånd. Utredningsmännen vilja dock framhålla den stora betydelsen av att åklagarna såväl i dessa som i andra städer där stadsfiskalen icke har befattning med polisväsendet beredas tillfälle att redan från början deltaga i förundersökningarna angående brott samt att de givas befogenhet att lämna direktiv för utredningarnas bedrivande. I denna fråga intaga utredningsmännen samma ståndpunkt som landsfogdesakkunniga. Det förtjänar påpekas att i det innevarande år inom överståthållarämbetet utarbetade förslaget till omorganisation av åklagarväsendet i Stockholm de av landsfogdesakkunniga framförda synpunkterna i denna fråga vunnit beaktande. För Göteborg och Malmö föreslå utredningsmännen ingen annan ändring i nu förevarande hänseende än som är nödvändig för att därvarande åklagare skola bliva i stånd att följa förundersökningarna och att lämna direktiv för dessas bedrivande. Utredningsmännen förorda sålunda utfärdandet av den i landsfogdesakkunnigas betänkande föreslagna författningen med bestämmelser om skyldighet för polismyndighet i viss stad att underrätta allmän åklagare om begånget brott. Denna författning torde böra utfärdas utan samband med förevarande reformarbete i övrigt.

I samtliga övriga åtta polismästarstäder innehar polismästaren jämte polischefskapet jämväl annan befattning. I fem städer är polismästaren rådmän, i tre av dessa samt i ytterligare en fjärde stad utövar han domsrätt i polismål antingen såsom ensam polisdomare eller såsom ordförande i poliskammaren. I två städer har polismästartjänsten förenats med stadsfiskalsbefattningen. De skäl som anförts mot att ledamot i rådhusrätt tillika är polischef gälla naturligtvis jämväl beträffande den som dömer i mål som tillhöra polisdomstols avgörande. I båda fallen ligger det samma vikt på att domaren bibehålles vid sitt anseende för opartiskhet och objektivitet och att detta icke i kritiska situationer sättes i fara.

I sex av dessa polismästarstäder, nämligen Gävle, Örebro, Eskilstuna, Karlskrona, Uppsala och Lund, synes för närvarande arbetsbördan icke motivera särskild polis chefsbefattning vars innehavare ej har annat tjänsteupdrag. Däremot bör i de två största av ifrågavarande städer — Norrköping och Hälsingborg — ledningen av polis- och åklagarväsendet organiseras på liknande sätt som i Göteborg och Malmö. I de först uppräknade sex städerna böra åklagar- och polis chefsbefattningarna vara förenade, såsom redan är fallet i två av dem (Örebro och Uppsala) och torde komma att bliva förhållandet i en blivande tolfte polismästarstad (Borås). Då polismästarens utövande av domsrätt i polismål skall upphöra och det icke kan ifrågakomma att tillsätta särskild befattningshavare enbart för polismålens avdömande, lär endast kunna ifrågakomma att åt någon av ledamöterna i vederbörande rådhusrätt uppdraga att döma i dylika mål. Härför krävas ändringar i de av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda bestämmelserna angående utövandet av stä-

dernas domsrätt i vissa mål ävensom i de för rådhusrätterna gällande arbetsordningarna. Samtidigt torde det i vissa städer bliva erforderligt att vidtaga ändringar i arbetsfördelningen mellan rådhusrättens ledamöter. Skäl torde saknas att i samband med omorganisationen borttaga polismästartiteln.

I fråga om *övriga magistratsstäder* får man skilja mellan dem som skola utgöra egna åklagardistrikt och dem där detta icke skall vara förhållandet. I de förstnämnda skall chefskapet över polisväsendet ordnas på samma sätt som i de mindre polismästarestäderna. Någon ändring av den mellan rådhusrättens ledamöter gällande arbetsfördelningen torde i följd härav endast undantagsvis behöva genomföras. Beträffande åter de magistratsstäder, vilka icke skola utgöra egna åklagardistrikt, komma dessa att ingå i angränsande landsfiskalsdistrikt. Därav bör naturligen följa att polischefs-kapet i vederbörande stad övergår till landsfiskalen. Även i dessa mindre magistratsstäder kan för framtiden finnas behov av kvalificerat polisbefäl för fullgörande av vissa av de polisuppgifter som hittills fullgjorts av stadsfiskalen.

I fråga om polisverksamhetens omfattning skola såvitt angår landsfiskalerna i huvudsak de nuvarande bestämmelserna i landsfiskalsinstruktionen gälla. Stadsfiskalernas polisverksamhet skall undergå den utvidgning som betingas av att de bliva polischefer. Såväl landsfiskalernas som stadsfiskalernas polisverksamhet kommer för övrigt att röna viss inverkan av att de bliva underställda landsfogden i dennes egenskap av länspolis-chef. Utredningsmännen hänvisa till vad propositionen nr 185/1935 innehåller i denna del.

Beträffande landsfiskalsdistrikten skall i princip gälla, att de geografiskt skola erhålla en sådan utsträckning att de helt falla inom en och samma häradsrätts domvärjo. Därjämte skola de erbjuda en arbetsbörda avpassad för en landsfiskal med eller utan tjänstebiträde.

Vad angår frågan huru många landsfiskalsdistrikt som bliva erforderliga vid en reform efter här angivna huvudlinjer, torde man kunna räkna med att det nuvarande antalet kan väsentligt reduceras. Med ledning av de uppgifter som införskaffats angående den procentuella fördelningen av landsfiskalernas arbetsbörda på de olika verksamhetsgrenarna kommer man till att antalet landsfiskalstjänster borde vara ungefär 200.

Flera skäl tala emellertid för att den angivna siffran bör något höjas. Ett skäl är att den föreslagna uppdelningen av göromålen måhända ej kan genomföras i vissa delar av nordligaste Sverige. Vidare föranledes en ökning av att åtskilliga städer, vilka nu hava egna åklagare, komma att ingå i landsfiskalsdistrikt. Överflyttningen av köpingsåklagarnas åtalsrätt på landsfiskalerna torde däremot vara av mera underordnad betydelse. Såsom i annat sammanhang framhållits torde vidare arbetet med polisgöromålen kunna förväntas visa en tendens till ökning i och med att dessa göromåls handhavare befrias från det kamerala arbetet. Frånsett dessa synpunkter torde försiktigheten

bjuda att avväga organisationen så att den ej löper risk att sprängas vid en ökning av arbetet motsvarande den som inträtt under de sista årtiondena.

En alltför stark minskning av antalet landsfiskaler kan innebära ett försvagande av polisväsendet på landsbygden. Visserligen komma de nya landsfiskalerna att erhålla en långt bättre polisutbildning och åtskilligt gynnsammare arbetsförhållanden än de nuvarande befattningshavarna, varav torde följa att de kunna göra värdefullare insatser såsom polischefer. Men dessa fördelar kunna dock ej helt uppväga de nackdelar som följa av en alltför stark beskärning av personalbeståndet.

Under hänsynstagande till alla sålunda inverkan omständigheter hava utredningsmännen beräknat det erforderliga antalet landsfiskalsdistrikt till ungefär 240. Då antalet domsagor för närvarande utgör 117 skulle i regel varje domsaga komma att delas i två landsfiskalsdistrikt. Med hänsyn till domsagornas olika storlek och den skiftande göromålsfrekvensen inom olika delar av landet böra jämkningar i indelningen kunna ske så, att mindre domsagor odelade bilda ett enda landsfiskalsdistrikt under det att större domsagor med stor brottsfrekvens uppdelas i tre, i något undantagsfall måhända fyra distrikt. Vid uppgörandet av ett detaljerat förslag till distriktsindelning måste hänsyn tagas till en mängd lokala faktorer, vilka svårigen kunna rätt bedömas av andra än vederbörande länsstyrelser och domhavande. Åt länsstyrelserna bör således uppdragas att, med ledning av de principer vilka här uttalats och de av utredningsmännen sammanbragta uppgifterna rörande landsfiskalernas, köpingsåklagarnas och stadsfiskalernas nuvarande arbetsbörda, efter samråd med domhavandena uppgöra preliminära förslag till distriktsindelning.

Även med det av utredningsmännen beräknade antalet landsfiskalsdistrikt torde det likväl icke kunna undgås att åtskilliga orter, där landsfiskal nu är stationerad och som äro i behov av kvalificerat polisbefäl, vid en minskning av landsfiskalernas antal bliva utan dylikt polisbefäl. Fråga uppkommer då huru ersättning härför bäst bör åstadkommas.

Vad först angår vissa gränsorter — tillhoppa icke överstigande ett tiotal — torde det bliva erforderligt att där anställa en kvalificerad polisman. Dylik polisman synes vara att hänföra till kategorien polismän för hela rikets behov varom förmåles i 3 § lagen om polisväsendet i riket och vilkas avlöning m. m. jämlikt 15 § 1. samma lag helt skall gottgöras polisdistriktet av statsmedel.

I vissa andra orter torde ett redan under nuvarande förhållanden förefintligt behov av förstärkning av lokalpolisen aktualiseras genom indragning av landsfiskalstjänst. Utredningsmännen hava funnit att detta behov endast kan uppkomma i ett mindre antal län. Några särskilda åtgärder för täckande av detta behov lära icke behöva vidtagas. Den lokala säkerhetstjänsten synes fastmera böra tillgodoses i vanlig ordning, d. v. s. genom anställande av kommunala polismän, till vilkas avlöning statsbidrag utgår jämlikt bestämmelserna i lagen om polisväsendet i riket. Motsvarande situation kan inträffa redan under nuvarande förhållanden då, i samband med att landsfiskal efter erhållet tillstånd byter stationeringsort, behov av polisförstärkning uppkommer å den

dittillsvarande stationeringsorten. Statsverket bör självfallet icke åsamkas några kostnader utöver sedvanligt statsbidrag på grund av att kommun nödgas anställa särskild polisman för den polistjänst som utan vederlag från kommunens sida tidigare bestritts av den statsavlönade landsfiskalen och hans statsavlönade tjänstebiträden.

I detta sammanhang lär man icke kunna undgå att jämväl beröra spörsmålet om en förstärkning av *statspolisen*. Vad kriminalstatspolisen angår föreligger redan med nuvarande landsfiskalsorganisation ett starkt behov av personalökning för att densamma skall bliva i stånd att effektivt biträda vid brottmålsutredningar på landsbygden och i de mindre städerna. Det synes därför ofrånkomligt att kriminalstatspolisens behov av förstärkning tillgodoses i samband med omorganisationen av ledningen för det lokala polisväsendet. Enligt gjorda beräkningar skulle i sådant hänseende krävas en utökning av kriminalstatspolisens personal med ungefär 25 man, förslagsvis fördelade på 8 befäl och 17 konstaplar. Utredningsmännen föreslå sålunda en dylik förstärkning av kriminalstatspolisen.

Jämväl på ordningsstatspolisen torde ökade krav komma att ställas. Enligt det i dagarna framlagda förslaget angående ökad kontroll över motorfordons- trafikerna har emellertid en förstärkning av ordningsstatspolisen såväl kvantitativt som kvalitativt ansetts böra ske, i det att ej endast personalbeståndet utan även statspolisens motorfordonspark m. m. föreslagits utökas. Därest detta förslag genomföres kommer statspolisens möjligheter att vid behov för ordningens upprätthållande biträda de till antalet reducerade landsfiskalerna- lokala polischeferna avsevärt ökas. Någon ytterligare utökning av ordnings- statspolisen än vad förenämnda förslag inrymmer torde icke vara erforderlig.

Avgörande för frågan huruvida stad skall bibehållas såsom eget åklagardistrikt bör vara storleken av den arbetsböda staden erbjuder en åklagare som tillika är polischef. Att uppdraga någon fix gräns vid en viss befolkningssiffra torde vara ogörligt; förhållandena äro därtill alltför olika. Industristäder med rörlig befolkning, hamnstäder samt orter med stor genomgångstrafik, särskilt av utlänningar, erbjuda ofta en åklagare och polischef mera arbete än vad enbart folkmängdssiffrorna giva anledning antaga. Då det för närvarande saknas enhetliga bestämmelser angående stadsfiskalernas diarietföring och redovisning av olika arbetsuppgifter, har det visat sig omöjligt att beträffande stadsfiskalerna erhålla tillförlitliga uppgifter angående arbetsbödan i samma utsträckning som beträffande landsfiskalerna. För att ett avgörande skall kunna träffas, huruvida stad bör ingå i landsfiskalsdistrikt eller ej, torde det därför bliva nödvändigt med en särskild undersökning i varje särskilt fall. Dessa undersökningar böra för varje läns vidkommande uppdragas åt länsstyrelsen. Oavsett de avvikelser, vilka kunna bliva nödvändiga på grund av speciella förhållanden, torde gränsen sannolikt komma att ligga vid ett invånarantal av 10 000 eller möjligen något däröver. Vid en dylik gränsdragning skulle samtliga fögderistäder med undantag av minst två och högst fyra samt av magistrats-

städerna nära femtio, eller alltså över hälften, komma att ingå i landsfiskalsdistrikt. Givetvis kommer en sådan organisatorisk förändring såsom tidigare antytts att hava en viss inverkan på landsfiskalernas arbetsbörda. I de flesta fall torde dock denna inverkan bliva obetydlig. I åtskilliga av de mindre städerna och jämväl i några av de medelstora är nämligen stadsfiskalens arbetsbörda ganska ringa. Därtill kommer att som regel endast en mindre del av stadsfiskalens arbetstid upptages av egentliga åklagargöromål medan det huvudsakliga arbetet härflyter ur stadsfiskalens ställning som befattningshavare vid polisväsendet. Att införlivandet av de något större städerna med landsfiskalsdistrikt övar inflytande vid beräkningen av det erforderliga antalet landsfiskaler samt vid indelningen av riket i landsfiskalsdistrikt är dock uppenbart.

I det Schlyter-Ohlinska betänkandet, vari frågan om indragning av stadsfiskalernas åtalsrätt i de mindre städerna diskuterades, föreslogs att en dylik reform skulle begränsas till fögderistäderna. Det anfördes att ehuru samma skäl, som talade för mindre städers förening med angränsande landsbygd under gemensam jurisdiktion, visserligen kunde anföras för en liknande förening under gemensamt åklagarväsen, det likväl vore lämpligt att som regel åklagarväsen och domstolsväsen följdes åt, så att frågan om landsfiskals övertagande av åklagargöromålen i de mindre magistratsstäderna upptoges först i samband med frågan om upphävande av den särskilda jurisdiktionen för dessa städer. Utredningsmännen finna vad sålunda anförts vara värt allt beaktande. Samma skäl som tala mot att landsfiskalsdistrikt faller inom flera häradsrätters domvärjo torde kunna anföras mot att till ett landsfiskalsdistrikt hänföra magistratsstad. Vid en dylik ordning kommer nämligen landsfiskalen att få utföra tjänstetalan vid flera underrätter. Att allenast för undvikande av denna olägenhet låta stad, som icke är i behov av egen åklagare, bibehållas som självständigt åklagardistrikt bör dock icke ifrågakomma. Det är vidare att märka, att den fortgående landsrättsförläggningen av mindre städer kommer att medföra att antalet fall, där en dylik dubbel-tjänstgöring för landsfiskalen kan förekomma, blir allt mindre. Därtill kommer att reformen ej bör genomföras förrän vederbörande stadsfiskalstjänster bliva vakanta, vilket i åtskilliga fall torde komma att dröja ganska länge. Under denna övergångstid torde ett icke ringa antal av de mindre städerna hava hunnit förlora den egna jurisdiktionen.

Vid bestämmandet av häradsfogdedistriktens storlek och i samband därmed häradsfogdarnas antal hava utredningsmännen utgått ifrån att det arbete som kommer att åligga häradsfogden skall i icke ringa grad kunna rationaliseras, sedan det lagts på en befattningshavare vilken icke därjämte kommer att vara upptagen av åtskilliga andra göromål. Då indrivningsbestyret, vilket blir häradsfogdens huvuduppgift, till väsentlig del består av sådant arbete som med fördel kan utföras av skrivbiträden, skulle det vara irrationellt att beräkna häradsfogdarnas antal med utgångspunkt från att de själva skulle utföra även allt det okvalificerade arbetet. Flera

skäl tala emellertid för att icke göra häradsfogdedistrikt alltför stora. Sålunda medföra stora utmätningsmannadistrikt i regel ökade kostnader i enskilda utmätningsärenden. Det må vidare framhållas att häradsfogden icke får samma livliga kontakt med fjärdingsmännen som de nuvarande landsfiskalerna. Med anledning härav blir det nödvändigt att häradsfogden genom inspektionsresor i orten kommer i förbindelse med sina underordnade biträden och övervakar deras arbete. Denna omständighet talar självfallet för en viss begränsning av distriktens omfattning.

Utredningsmännen föreslå att antalet häradsfogdedistrikt bestämmes till omkring 200. Vid det närmare fixerandet av rikets indelning i häradsfogdedistrikt bör länsstyrelsernas biträde påkallas liksom i fråga om indelningen i landsfiskalsdistrikt. Då alltför stora avstånd inom häradsfogdedistrikt böra undvikas, bör man vid distriktsindelningen såvitt möjligt söka åstadkomma en ur sådan synpunkt lämplig arealbegränsning samt ej endast eller ens huvudsakligen taga hänsyn till folkmängden och den arbetsbördan som på grund av denna kan uppstå för häradsfogden. Olikheterna i arbetsbördan kunna utjämnas genom att i de mera arbetstyngda distrikten ökad ersättning till skrivhjälp lämnas. I de distrikt där utmätningsmannagöromålen äro mera talrika, torde det måhända, åtminstone under en övergångstid, bliva erforderligt att till häradsfogdens hjälp anställes kvalificerat tjänstebiträde, assistent.

Jämväl beträffande häradsfogdarna uppkommer spørsmålet i huru stor utsträckning *städerna* ävensom övriga orter med särskilt förordnad befattningshavare för nu ifrågavarande göromål skola beröras av den nya organisationen. Erinras må att Kungl. Maj:t genom förut omförmälda cirkulär den 19 juli 1935 (nr 476) förordnat, att tills vidare och intill dess annorlunda föreskrives åtgärder icke må vidtagas för återbesättande med ordinarie innehavare av ledig befattning såsom stadsfogde i stad, vilken i judiciellt hänseende är förenad med domsaga eller beträffande vilken fråga kan uppkomma om dess förening med domsaga, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd.

I fråga om fögderistäderna löser sig ifrågavarande spørgsmål jämförelsevis lätt. Dessa städer ingå redan nu i fögderiorganisationen och tillhöra sålunda landsfiskalsdistrikt. Endast undantagsvis är för dylik stad förordnad särskild utmätningsman, vilken i denna egenskap jämväl handhar bestyret med indrivning och redovisning av böter. Då särskild utmätningsman förordnats, torde det genomgående hava berott på att verkligt behov därav förelegat. Under förutsättning att dessa särskilda utmätningsmän uppfylla de kompetenskrav som komma att ställas på häradsfogdarna, torde det ej vara anledning att indraga dem och överflytta deras göromål på häradsfogdarna. Då utmätningsmannaförordnandet innehaves av stadsfiskalen, såsom förhållandet är i en del mindre städer, måste de därmed förenade göromålen övertagas av häradsfogden i samband med att stadsfiskalen indrages såsom åklagare, såvida icke vederbörande stad finner arbetsbördan så stor att den motiverar särskild utmätningsman för staden.

Förutom de särskilda utmätningsmän som kunna finnas i fögderistäderna äro jämväl, med stöd av 1 kap. 3 § utsökningslagen, särskilda utmätningsmän förordnade för vissa områden å landsbygden. I flera fall hava köpingsåklagare erhållit dylikt förordnande. Skäl torde saknas att sedan dessa åklagares åtalsbefogenhet överflyttats på landsfiskalerna bibehålla dem vid utmätningsmanaförordnandet. Däremot torde det ej komma i fråga att där nu — t. ex. i Solna socken av Stockholms län — på grund av göromålens mängd särskilt kommunalt uppboordsverk organiserats indraga detta och låta häradsfogden övertaga arbetsuppgifterna. På ett håll — i Idre socken av Kopparbergs län — har på grund av de stora avstånden inom landsfiskalsdistriktet fjärdingsmannen erhållit förordnande att indriva oguldna kommunalutskylder, skogsaccis samt pensionsavgifter. Ehuru skälen för att meddela dylika förordnanden måhända bliva starkare efter genomförandet av den föreslagna häradsfogdeorganisationen, torde dock försiktigheten bjuda att därvid iakttaga sträng begränsning.

Något annorlunda ställer sig frågan om häradsfogdeorganisationens förhållande till magistratsstäderna. Goda skäl kunna anföras för att låta även dessa städer eller åtminstone vissa av dem omfattas av reformen. Emellertid påkallas därvid så djupa ingripanden i städernas organisation och så svårlösta avgöranden av ekonomisk art, sammanhängande med att dessa städer äro pliktiga att bekosta jämväl kronouppbörderna, att det icke torde vara lämpligt att i förevarande sammanhang gå in på dessa spörsmål. Desamma sammanhänga intimt med de frågor som fordra sin lösning i samband med en eventuell uppboordsreform. Fullgörandet av utredningsmännens uppdrag synes för övrigt icke påkalla ett ställningstagande till ifrågavarande spörsmål.

Häradsfogdes utmätnings- och indrivningsarbete skall i huvudsak bedrivas i samma ordning som nu är stadgad för landsfiskalerna och de särskilda utmätningsmän som häradsfogdarna komma att ersätta. I några hänseenden torde dock förändringar vara påkallade.

Såsom tidigare antytts böra med den föreslagna organisationen vissa fördelar vara att förvänta beträffande indrivningsledarens kontroll över exekutionsbiträdenas indrivningsverksamhet. Fördenskull torde föreskrifter böra meddelas om den statistik över indrivningsarbetet som häradsfogden bör föra samt om de kontrollåtgärder som böra vidtagas av honom utöver vad nu finnes stadgat angående inventering, utfärdande av anmaningsskrivelser till restskyldiga m. m. Då det vidare, såsom ock tidigare påpekats, är nödvändigt att häradsfogden för vinnande av erforderlig kontakt med och kontroll över de underlydande exekutionsbiträdena företager inspektionsresor i distriktet, böra föreskrifter meddelas om dylik reseskyldighet.

Då efter omorganisationen kostnaderna i de enskilda utsökningsärenden, där ansökning om verkställighet leder till utmätningsförsök, utmätning, auktion eller annan åtgärd av utmätningsmannen utanför stationeringsorten, i vissa fall på grund av längre resväg för utmätningsmannen måste komma att något

ökas, hava utredningsmännen undersökt möjligheten att verkställa sådana ändringar i gällande bestämmelser om kostnadsersättning att viss utjämning i kostnaderna ernås. Utredningsmännen hava därvid närmast tänkt sig följande anordning. Statsverket skall i princip bestrida utmätningens utgifter i enskilda mål. Då förrättning sökes skall sökanden erlægga en avgift, vars belopp lämpligen bör ställas i viss relation till värdet av t. ex. den rättighet för vilken exekution sökes. Avgiften skall så anpassas att den genomsnittligt kan beräknas förslå till bestridande av statsverkets kostnader i nu ifrågavarande ärenden. Befinnes gäldenären vid exekutionen hava tillgångar, uttages ett belopp motsvarande vad sökanden erlagt och redovisas till denne. Saknar gäldenären däremot tillräckliga utmätningbara tillgångar, får sökanden icke ersättning för ansökningsavgiften.

Stadsfiskals anlitan för andra uppgifter än som sammanhålla med åklagar- och polisverksamheten skall i princip icke förekomma. Sålunda skall stadsfiskal i fögderistad icke tillika vara utmätningssman samt stadsfiskal i magistratsstad icke tillika innehåva befattning som stadsfogde eller kronokassör. Beträffande fögderistäderna torde vad sålunda föreslagits ej möta några svårigheter att genomföra, enär dessa städer komma att ingå i häradsfogdedistrikt och de särskilda utmätningssmännens bestyr följaktligen som regel övertagas av häradsfogdarna. Däremot torde övergångssvårigheter uppstå beträffande vissa magistratsstäder beroende på att dessa städer tills vidare ej skola beröras av häradsfogdeorganisationen men väl — med undantag av de större — ingå i landsfiskalsdistrikt. I de magistratsstäder, där för närvarande stadsfiskalen tillika är stadsfogde, äro de göromål som åligga honom i hans sistnämnda egenskap i regel så ringa att de icke, sedan stadsfiskalsbefattningen indragits, motivera bibehållandet av en särskild stadsfogde. Ej heller torde det vara lämpligt att låta den polistjänsteman, som kan komma att i polishänseende ersätta stadsfiskalen, upphålla befattningen såsom stadsfogde. Detsamma torde gälla om kronokassörssysslan. Vad angår stadsfogdegöromålen kunde väl tänkas, att dessa överflyttades på häradsfogden på det sätt att denne förordnades att vara stadsfogde i staden. För att ernå en motsvarande lösning beträffande de övriga göromålen krävdes att häradsfiskalens förordnades till kronokassör i staden. Då detta emellertid svårligen låter sig göra, torde under en övergångstid eller så länge nu ifrågavarande magistratsstäder hava egen jurisdiktion stadsfiskalen böra bibehållas vid åtalsrätten ävensom vid de övriga tjänsteåligganden av här angivet slag han må innehåva.

Vid en omorganisation av landsfiskalstjänsten enligt här föreslagna grundprinciper förtjänar frågan om fjärdingsmännens (polismännens) ställning särskild uppmärksamhet. Det ligger därvid nära till hands att undersöka, huruvida icke en sådan uppdelning som här föreslagits beträffande landsfiskalernas nuvarande göromål jämväl bör ske med avseende å fjärdingsmännens arbete. Utredningsmännen hava övervägt en dylik uppdelning men

funnit densamma icke möjlig att för närvarande genomföra. De skäl som tala mot uppdelningen äro följande. Det är föga tänkbart att med bibehållande av nuvarande indelning i polisdistrikt ålägga distrikten att hålla både polismän och exekutionsbiträden. Tillskapas polisdistrikt av den omfattning, att därstädes kan anställas ett flertal fjärdingsmän med uppdelning av arbetet dem emellan efter här angivna princip, erhålla distrikten en så stor ytvidd och folk-mängd, att man går miste om den ingående orts- och personkänedom, vilken är önskvärd hos landsfiskaler och häradsfogdar men oundgänglig hos fjärdings-männen. Därjämte kommer i dylika stora polisdistrikt ordsbefolkningens skä-liga anspråk på att snabbt kunna tillkalla och erhålla polishjälp att åsido-sättas. Ej heller är det nödvändigt att av samma skäl som beträffande lands-fiskalerna genomföra en motsvarande arbetsfördelning för fjärdingsmännen. Arten av de sistnämndas arbete torde ej utgöra hinder för den nuvarande för-eningen av göromål. Denna förening synes tvärtom här medföra åtskilliga fördelar.

Bibehålles den nuvarande fjärdingsmannorganisationen, kommer flertalet av dessa befattningshavare att få biträda såväl landsfiskal som häradsfogde. Härav torde dock icke komma att följa någon mera väsentlig olägenhet. Chef-skapet över fjärdingsmännen bör i princip vara odelat samt tillkomma lands-fiskalen, när fjärdingsmännens egentliga polisverksamhet enligt sakens natur bör gå före det arbete de utföra som biträden åt häradsfogden. Självfallet böra fjärdingsmännen beträffande sistnämnda göromål vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse de anvisningar häradsfogden kan hava lämnat. I själva ver-ket torde dessa göromål, främst det egentliga indrivningsbestyret, i framtiden liksom hittills komma att vara de som taga fjärdingsmännens mesta tid i an-språk. För att det antydda subordinationssystemet skall fungera friktions-fritt kräves naturligen samarbete mellan landsfiskal och häradsfogde med hän-syn till planläggningen av framför allt mera tidsödande arbete som icke måste utföras omedelbart. Vid tillsättandet av fjärdingsman böra både landsfiskal och häradsfogde yttra sig angående sökandes lämplighet. Vad här anförts bör icke gälla i de polisdistrikt, där på grund av göromålens mängd flera fjär-dingsmän anställts och arbetsfördelning genomförts. I dylika distrikt skall chefskapet över fjärdingsmännen utövas antingen av landsfiskalen eller av häradsfogden, beroende på fjärdingsmännens sysselsättning.

Då utredningsmännen icke föreslå att ökat arbete påläggas fjärdingsmännen eller att någon annan förändring i deras göromål vidtages, saknas anledning att utförligare än som skett beröra fjärdingsmannorganisationen. Emeller-tid kunna utredningsmännen icke undgå att i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av en allmän höjning av fjärdingsmännens kvalifikationer. Detta förutsätter å andra sidan att de särskilt i vissa landsändar talrikt före-kommande extra fjärdingsmännen i samband med lämplig reglering av polis-distrikten ersättas med ordinarie befattningshavare, så långt detta med hän-syn till förhållandena är möjligt. Dessa önskemål äro helt fristående och icke beroende av förevarande reformarbete, ehuru de dock aktualiseras i samband

med detta. De äga jämväl giltighet oavsett efter vilken princip en omorganisation av landsfiskalstjänsten sker.

För såväl landsfiskaler som häradsfogdar skola gälla helt andra regler i fråga om utbildning och övriga kompetensvillkor än som äro stadgade för de nuvarande landsfiskalsbefattningarna. Även för stadsfiskalsbefattning skall, i motsats till vad för närvarande är fallet, finnas utbildnings- och kompetensföreskrifter. Då dessa frågor måste behandlas något utförligare än som kan ske inom ramen för detta kapitel, skola utredningsmännen i annat sammanhang återkomma till desamma.

Distriktsåklagarbefattning skall tillsättas av Kungl. Maj:t efter ansökan sedan vederbörande myndigheter avgivit yttranden. Häradsfogde skall tillsättas av länsstyrelse efter vederbörligt ansökningsförfarande.

Kostnaderna för landsfiskals- och häradsfogdeorganisationerna skola bestridas av statsmedel. I kostnaderna ingå därvid jämväl vissa beräknade utgifter för lokalhyra, skrivmaterialier, skrivhjälp och andra liknande utgifter i tjänsten.

Undantag från denna regel skall dock göras där stad hänföres till landsfiskalsdistrikt. Om staten utan vederlag från stadens sida skulle övertaga kostnaderna för bestridande av åklagarsysslorna i staden, skulle staden därigenom göra en oberättigad vinst. Denna vinst komme dock som regel icke att uppgå till det belopp, varmed stadsfiskalslönen utgått, när det i de flesta fall lär bli nödvändigt att stadsfiskalen såsom befattningshavare vid polisväsendet ersättes med en poliskommissarie eller överkonstapel. Principen bör sålunda vara att, därest stad hänföres till landsfiskalsdistrikt, skall från staden utgå ersättning till statsverket med vad av statens kostnader för åklagardistriktet med hänsyn till göromålens art och mängd kan anses falla på staden, dock aldrig med högre belopp än staden kan anses hava inbesparat genom stadsfiskalstjänstens indragning.

Stad som förklarats skola utgöra eget åklagardistrikt skall själv vidkännas kostnaderna för åklagarväsendet.

Vid bestämmandet av distriktsåklagares och häradsfogdars placering i lönehänseende hava utredningsmännen beaktat den sedan lång tid tillbaka aktuella frågan om en löneroglering för landsfiskalerna. Med denna fråga sammanhänga spörsmålen om förbud mot privat verksamhet samt om indragning av sportlerna. Utredningsmännen vilja till en början upptaga dessa frågor till behandling.

Hänsynen till det allmännas intresse av tjänstegöromålens behöriga fullgörande och befattningshavarnas självständighet kräver, att såväl distriktsåklagare som häradsfogdar förbjudas att vid sidan om tjänsten bedriva *viss privat verksamhet*. Därest bestämmelserna i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila

statsförvaltningen, bliva tillämpliga å ifrågavarande befattningshavare — vilket utredningsmännen komma att föreslå beträffande landsfiskaler och häradsfogdar — inträder därigenom förbud mot samtidigt innehav av allmän eller enskild tjänst. I fråga om övrig privat verksamhet synes för såväl distriktsåklagare som häradsfogde böra stadgas vissa av de förbud, som i propositionen nr 185/1935 föreslagits beträffande landsfogde, eller sålunda mot att själv eller genom annan

förrätta auktioner;

bedriva advokatverksamhet, inklusive all yrkesmässig konsulterande verksamhet; samt

idka inkasseringsrörelse.

Distriktsåklagare skall därjämte i likhet med landsfogde icke äga vara rättsens ombudsman eller förvaltare i konkurs.

Vissa undantag måste emellertid göras från här angivna förbud. Ett sådant undantag framgår av stadgandet i 15 kap. 2 § rättegångsbalken om rätt att föra talan för närstående. Vidare bör distriktsåklagare äga uppträda som enskild parts rättegångsombud eller rättegångsbiträde i samband med utförande av tjänstetalan, dock endast såvitt det kan ske utan eftersättande av honom åvilande tjänsteplikter. För dylikt uppdrag skall distriktsåklagare icke äga betinga sig eller mottaga gottgörelse.

Vidare måste i vissa utsträckning generella undantag kunna göras såväl från förbudet att utöva advokatverksamhet som från förbudet för landsfiskal att vara rättens ombudsman eller förvaltare i konkurs. I vissa landsändar kan det nämligen bliva nödvändigt att förordna landsfiskal till rättens ombudsman eller konkursförvaltare, då annan för uppdraget lämplig person saknas. Vidare är det mångenstädes av kostnadshänsyn uteslutet för allmänheten att i juridiska angelägenheter anlita annan än landsfiskalen eller häradsfogden; närmaste advokat kan vara alltför avlägset boende för att ens mera välsituerade personer skola hava råd att anlita honom. Även efter en distriktsåklagarreform kvarstår ett behov av att för ifrågavarande uppdrag hava tillgång till andra än de praktiserande juristerna. Ett förbud att i här berörda angelägenheter anlita landsfiskal eller häradsfogde skulle endast hava till följd att sakförare med stundom ganska tvivelaktiga kvalifikationer i stället bleve anlitate. Något sådant är naturligen icke önskvärt ur synpunkten av vare sig det allmännas eller de enskildas intresse.

Då det är av största betydelse att de nödtvungna undantagen från förbudet mot privat verksamhet bliva väl avvägda, måste eventuella dispensansökningar bliva omsorgsfullt prövade. Avgörandet i dylika frågor skall tillkomma, såvitt angår häradsfogde länsstyrelsen och i fråga om landsfiskal justitiekanslersämbetet efter samråd med länsstyrelsen.

I samband med en lönereglering för landsfiskaler och häradsfogdar skola samtliga *sportler* som nu utgå till motsvarande befattningshavare helt indragas. Jämväl stadsfiskalerna tillkommande bötesandelar och andelar i beslagtaget eller förbrutet gods skola indragas.

Vissa skäl kunna måhända anföras för att bibehålla häradsfogdarna vid

rätt till indrivningsprovision. 1928 års lönekommitté, vilken likaledes föreslog indragning av sportlerna, gjorde undantag för nämnda provision som föreslogs bibehållen med viss reducering. Ett bibehållande av indrivningsprovisionen skulle enligt kommitténs mening medföra vissa fördelar. Arbetstyngda distrikt bleve därigenom mera inbringande och sålunda lättare att förse med duglig arbetskraft. Genom provisionen åstadkommes lätt en lämplig differentiering av lönerna. Provisionsinkomsten utgjorde slutligen en sporre för indrivningsledaren till energisk indrivning. Stora summor vore härigenom att vinna för det allmänna.

Utredningsmännen vilja för sin del i denna fråga anföra följande. Under nuvarande avlöningsförhållanden torde indrivningsprovisionen vara av icke ringa betydelse. Därest dylik provision ej utginge, vore det säkerligen ogörligt att besätta landsfiskalsbefattningarna i åtskilliga mera arbetstyngda distrikt, där landsfiskalens utgifter för tjänstebiträden m. m. uppgå till avsevärda belopp. Utredningsmännen anse emellertid att man bör bryta med detta avlöningssystem. De befattningshavare varom här är fråga skola i framtiden principiellt, förutom sin lön, av allmänna medel erhålla täckning för samtliga utgifter i tjänsten. Genom statsanställda tjänstebiträden — eller genom biträden till vilkas avlöning bidrag utgår av allmänna medel — kan en utjämnning av skillnaden i arbetsbördan mellan olika distrikt ske. Om trots detta i vissa distrikt skulle uppstå rekryteringssvårigheter böra till mötande av dessa lämpliga lönetillägg utgå.

Ej heller vad i övrigt anförts till stöd för provisionens bibehållande torde böra tillmätas avgörande betydelse. En energisk indrivning ökar nämligen i längden icke alltid provisionsinkomsterna; tvärtom torde den stundom medföra att restantiernas summa och därigenom även provisionen minskas. Skulle efter provisionens borttagande indrivningsledaren icke sköta indrivningsverksamheten med tillbörlig energi, kan detta icke undgå att uppmärksammas av länsstyrelsens uppbördsavdelning vilken då bör inskrida med lämpliga medel.

Utredningsmännen finna sålunda icke skäl göra undantag från regeln om indragning av samtliga sportler.

Regleringen av befattningshavarnas löneförmåner bör ske i enlighet med de bestämmelser som gälla för nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen. Härvid måste undantag göras för *stadsfiskalerna*, vilkas avlöning liksom hittills skall bestämmas av vederbörande stad och fastställas av Kungl. Maj:t. Landsfiskals- och häradsfogdebefattningarna böra däremot inordnas i den för nyssnämnda verk gällande löneplanen.

De blivande *landsfiskalerna* böra i lönehänseende erhålla en bättre ställning än den de nuvarande intaga. Detta är en nödvändig följd av de skärpta behörighetsvillkor som komma att uppställas, sportlernas indragning samt förbudet mot privat verksamhet. Betydelsen av att för de viktiga uppgifter, som komma att åligga landsfiskalerna som polischefer och åklagare, erhålla goda krafter bör icke underskattas. En förutsättning för att rekryteringen till befattningarna blir tillfredsställande är att goda avlöningsvillkor erbjudas.

Av en åklagare måste krävas fullständigt oberoende av alla ovidkommande sidintressen. Ett villkor härför är att befattningshavaren gives en gynnsam ställning i lönehänseende. För ett begränsat antal landsfiskaler med landsfogdekompetens kommer möjlighet att befordras till landsfogde att stå öppen, men i övrigt är landsfiskalsbefattning att anse såsom sluttjänst. Härtill bör naturligtvis hänsyn tagas vid avgörandet av löneplacering.

Under beaktande av vad sålunda anförts föreslå utredningsmännen att landsfiskalerna hänföras till lönegraden B 24. Hänsyn har därvid tagits dels till att riksdagen funnit det förtjäna övertäckas huruvida icke landsfogdarna — med ett undantag — borde placeras i lönegraden B 29, dels ock till den nu gällande lönegradsplaceringen av befattningshavarna vid landsstaten. Enligt utredningsmännens förslag blir landsfiskal i lönehänseende jämställd med länsnotarie och länsbokhållare av 1:a klass. Vål kräves av sistnämnda befattningshavare högre teoretisk juridisk utbildning än den som kommer att fordras av landsfiskal, men hänsyn måste tagas till att landsfiskal, enligt vad som kommer att föreslås, har att genomgå även annan teoretisk utbildning än den juridiska samt att hans arbete är i hög grad självständigt och ansvarsfullt.

Häradsfogdarna föreslås placerade i lönegraden B 21. Utredningsmännen hava icke kunnat undgå att finna, att den lägre teoretiska utbildning som häradsfogdetjänsten förutsätter i förening med denna tjänsts, i jämförelse med landsfiskalstjänsten, mindre utsatta ställning föranleder till att häradsfogdarna placeras i lägre lönegrad än landsfiskalerna. Emellertid göra sig naturligen samma allmänna hänsyn med avseende å säkerställandet av en god rekrytering gällande även här. Som ett särskilt skäl att i lönehänseende väl tillgodose häradsfogdarna kommer hänsynen till häradsfogdarnas medelsförvaltning, vilken stundom torde få avsevärd omfattning. Betydelsen av att en medelsförvaltare erhåller en i ekonomiskt hänseende tryggad ställning behöver ej närmare utvecklas. Vid den av utredningsmännen föreslagna lönegradsplaceringen erhåller häradsfogde samma löneställning som länsnotarie och länsbokhållare av 2:a klass men högre ställning än landskanslist och landskontorist, vilka tillhöra lönegraden B 15. Denna avvägning torde vara lämplig även med hänsyn till önskvärheten av att landskontorist skall kunna befordras till häradsfogde.

Såsom ovan nämnts skola landsfiskaler och häradsfogdar av allmänna medel erhålla ersättning för utgifter i tjänsten. Beträffande utgifterna för lokalhyra, skrivmaterialier, skrivhjälp och dylikt är annan lösning ej möjlig än att befattningshavarna erhålla ett efter dessa kostnaders genomsnittliga belopp beräknat förvaltningsbidrag. Av praktiska skäl är det nämligen uteslutet att t. ex. de för tjänsten erforderliga skrivbiträden anställas eller lokaler förhyras genom statens försorg. Däremot bör staten givetvis tillhandahålla den för tjänstens skötande nödiga kvalificerade biträdeshjälpen. Ersättning för telefonavgifter m. m. skall lämnas i samma ordning som nu. Vid resa i och för tjänsten skola befattningshavarna åtnjuta resekost-

nadsersättning enligt allmänna resereglementet. De skola därjämte äga upp-
bära traktamentsersättning. Dylik ersättning skall dock icke utgå för dag,
varav högst sex timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, och skall
vid resa inom eget distrikt undergå reduktion efter samma grunder som lands-
fogdes traktamentsersättning. Rätten till traktamentsersättning synes böra
omgärdas med de bestämmelser som kunna erfordras till förebyggande av
missbruk.

De olika förhållandena i skilda landsändar medföra, att det blir nödvändigt
att låta förvaltningsbidraget utgå med olika belopp i olika distrikt. Det nu-
varande förvaltningsbidraget till landsfiskalerna är, såsom i annat samman-
hang framhållits, i genomsnitt för lågt. Vid bestämmandet av det belopp,
varmed det efter omorganisationen bör utgå, tjäna de av landsfiskalerna un-
der utredningsarbetet lämnade upplysningarna om utgifterna i tjänsten i många
fall till föga ledning. Detta gäller framför allt då en mer eller mindre om-
fattande privatverksamhet bedrivits jämsides med tjänsten. Utredningsmän-
nen hava emellertid funnit förvaltningsbidraget genomsnittligt böra beräknas
till 1 200 kronor för landsfiskal och till 2 000 kronor för häradsfogde. Skill-
naden i belopp är motiverad av att häradsfogden torde komma att få vid-
kännas större utgifter för lokalhyra och skrivhjälp.

Beträffande landsfiskals tjänstedräkt, tjänstetecken och be-
väpning skola gällande bestämmelser bibehållas. För varje landsfiskals-
befattning bör genom statens försorg anskaffas sådan för tjänsten erforderlig
utrustning som stål hjälm, pistol, battong och sabel jämte tillbehör. Bestäm-
melser böra jämväl införas om tjänstedräkt m. m. för stadsfiskal som tillika
är polischef.

I vissa landsfiskalsdistrikt torde arbetsbördan bliva av den omfattning att
landsfiskalen blir i behov av kvalificerat biträde. Fördens skull bör erforder-
ligt antal extra ordinarie tjänster, assistentbefattningar, in-
rättas. Antalet dylika befattningar har av utredningsmännen beräknats till
120. Under en övergångstid — innan regleringen av åklagarfrågan genom-
förts i de städer vilka framdeles skola ingå i landsfiskalsdistrikt — kommer
det erforderliga antalet assistenter möjligen att bliva något lägre. Vid beräk-
nandet av det erforderliga antalet assistentbefattningar har hänsyn tagits
jämväl till frågan om den blivande rekryteringsgången beträffande distrikts-
åklagartjänsterna samt till behovet av semestervikarier. Vad den förra
frågan angår lärer med den blivande utbildningen av distriktsåklagarna och
den förändrade tjänstgöringen ej i framtiden i samma utsträckning som nu
befattning såsom extra eller ordinarie landskanslist bliva genomgångstjänst
till landsfiskalsbefattning. För rekrytering av distriktsåklagartjänsterna
torde man i stället komma att hava tillgång endast till landsfiskalsassisten-
terna förutom det synnerligen begränsade antalet landsfogdeassistenter. Sam-
ma synpunkter göra sig gällande beträffande vikariatsfrågan.

För behörighet till assistentbefattning skall fordras samma utbildning som

till landsfiskalstjänst. Assistenternas tjänsteåligganden skola såvitt möjligt regleras enhetligt för hela riket.

Till landsfiskalsassistent synes böra utgå lön enligt 14:e lönegraden i den uti kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 397) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen intagna löneplan. För varje landsfiskalsassistentbefattning bör genom statens försorg anskaffas viss utrustning och beväpning.

VII. Utbildningsfrågan och kompetensvillkoren.

Såsom i redogörelsen för förslaget huvudlinjer framhållits måste särskild uppmärksamhet ägnas spörsmålet om de blivande distriktåklagarnas och häradsfogdarnas utbildning samt kompetensvillkoren i övrigt. Utredningsmännen hava härutinnan utgått från vad i berörda hänseenden föreslagits i det Schlyter-Ohlinska betänkandet.

Vad först angår landsfiskalsbefattningarna hade i sagda betänkande såsom kompetensvillkor för desamma föreslagits, bland annat, juris kandidatexamen. Härom anfördes i betänkandet i huvudsak följande:

Att juridisk utbildning krävdes för ett tillfredsställande utförande av åtalet i mera invecklade brottmål vore icke föremål för några delade meningar. Frågan gällde alltså närmast huruvida dylik utbildning kunde anses erforderlig för utförande av talan i ringare brottmål. I utlandet rådde i detta avseende icke någon enhetlig ordning. I det av våra grannland, som senast reformerat sitt rättegångsväsende beträffande brottmål, nämligen Danmark, skulle icke blott de högre åklagarna, statsadvokaterna, utan jämväl alla de vid polisen knutna, lägre åklagarna vara rättsbildade. I Norge kunde vid de allmänna domstolarna åtalet aldrig utföras av annan än rättsbildad åklagare.

Den kritik, som från allmänhetens sida riktats mot det svenska åklagarväsendet, hade självfallet i första hand tagit sikte på de missförhållanden som framträtt i samband med vissa mera allmänt uppmärksammade grövre brottmål. Men därest icke de nuvarande åklagarnas bristande kompetens innebure verklig olägenhet jämväl i avseende å de mindre brottmålen, skulle beträffande det stora flertalet tingssammanträden (där inga grövre brottmål förekomme) icke någon anmärkning vara att framställa mot det svenska åklagarväsendet. I verkligheten krävde emellertid även mål av till synes enkel beskaffenhet eller angående ringare brott ofta både stora juridiska insikter och ett tränat juridiskt omdöme hos åklagaren. Mycket ofta sattes exempelvis en åklagares omdömesgillhet på prov, när det gällde att just beträffande obetydliga polisförseelser bedöma huruvida åtal borde anställas eller ej. Icke sällan förekomme även vid åtal för ringare brott svårlösta såväl civil- som straff- och processrättsliga spörsmål, för vilka en eljest duglig men icke rättsbildad åklagare måste stå främmande. Det kunde icke heller vara staten värdigt att såsom sin representant för åtals utförande framskicka en person, som icke inför rätten kunde inlåta sig i diskussion med den tilltalades rättsbildade biträde i dylika frågor.

Utredningsmännen vilja till en början framhålla att vid den tidpunkt, då förenämnda betänkande avgavs, frågan om inrättande av en kvalificerad över-

åklagarorganisation var svävande. Efter en ombildning av de nuvarande landsfogdetjänsterna i enlighet med de av 1935 års riksdag godkända grunderna har spørsmålet om landsfiskalernas juridiska utbildning kommit i ett annat läge.

Enligt utredningsmännens mening bör en landsfiskal under alla förhållanden hava den juridiska underbyggnad som hans yrkesutövning fordrar. Däremot synes det icke påkallat att hans utbildning jämväl omfattar studier i de rättsvetenskapliga discipliner med vilka han i sin polis- och åklagarverksamhet kommer att hava ingen eller ringa beröring. I överensstämmelse härmed måste den blivande landsfiskalens juridiska utbildning omfatta studier i straffrätt och straffprocessrätt och detta i en omfattning som i allt väsentligt överensstämmer med vad som i dessa ämnen fordras för juris kandidatexamen. Dessutom måste landsfiskalen hava ej alltför ytliga kunskaper i den övriga processrätten samt i civilrätt. I andra juridiska ämnen torde det vara tillräckligt med en propedeutisk kurs, huvudsakligen ägnad att giva en översikt över rättssystemets olika grenar och deras inbördes sammanhang. Kravet på juris kandidatexamen skulle innebära att landsfiskalsaspiranten nödgades på studier av för landsfiskalstjänsten mindre behövliga ämnen förspilla åtskillig tid, som i stället kunde användas för vissa icke juridiska ämnen varmed en blivande domare eller advokat icke får närmare beröring. Utredningsmännen syfta här på vissa speciella politi- och kriminalvetenskapliga ämnen. För en åklagare som tillika skall vara polischef är en grundlig utbildning i dessa ämnen mera betydelsefull än en fullständig juridisk utbildning. Åklagarnas polisutbildning måste sålunda omfatta såväl ingående teoretiska studier som långvarig och grundlig praktisk verksamhet.

Det må vidare framhållas, att därest juris kandidatexamen kräves för landsfiskalstjänst, uppkomma med ett relativt stort antal sådana tjänster i landet svårigheter att alltid besätta dem med för arbetsuppgifterna lämpade personer. Det vore mycket beklagligt, om landsfiskalsbefattningarna från tid till annan bleve besatta med jurister, vilka misslyckats å andra juridiska banor och för vilka åklagar- och polischefsbanan på grund av mindre hård konkurrens blivit sista resursen. Att märka är att det särskilt på denna bana torde gälla att mången, för vilken långa teoretiska studier verka avskräckande, kan visa sig synnerligen lämplig för arbetsuppgifter för vilkas handhavande endast en mera begränsad teoretisk utbildning är erforderlig.

Frånträdades kravet på juris kandidatexamen, ligger det närmast till hands att för de blivande landsfiskalerna anordna en särskild utbildning i form av en kurs i de erforderliga juridiska ämnena. Detta föreslogs av åtskilliga av de myndigheter som avgåvo yttranden över det Schlyter-Ohlinska betänkan-det. Olika beräkningar gjordes därvid beträffande den tid en dylik kurs borde taga.

Mot förslaget om en förkortad utbildningskurs kan invändas, att det icke är lämpligt att inrätta skilda juridiska examina för olika juridiska banor. Avskaffandet av den forna examen till rättegångsverken, den s. k. hovrättsexamen, pekar i denna riktning. Inrättas en särskild examen med lägre kun-

skapsfordringar än som kräves för avläggande av juris kandidatexamen, kan det befaras att huvudsakligen de som misslyckats vid försök att avlägga den högre examen avlägga den lägre.

Detta går emellertid att undvika, om den särskilda landsfiskalsundervisningen anordnas så, att endast de som verkligen inriktat sig på att bli landsfiskaler komma att påbörja densamma. Om man, såsom utredningsmännen ämna föreslå, kräver viss tids tjänstgöring vid polis- och åklagarväsendet för tillträde till denna speciella juridiska undervisning, torde den befarade olägenheten icke vara att förvänta. Det är tvärtom anledning antaga att en dylik anordning skall hava en synnerligen god inverkan på rekryteringen.

Vad därefter angår frågan huru en dylik juridisk kurs bör anordnas må till en början framhållas, att undervisningen, såsom redan av vad i annat sammanhang anförts framgår, skall läggas på ett akademiskt plan. För undervisningen bör sålunda endast ifrågakomma universitetslärare i de discipliner varom fråga är. Under sådana förhållanden kan det ifrågasättas huruvida icke undervisningen bör förläggas till Uppsala och Lunds universitet samt Stockholms högskolas rätts- och statsvetenskapliga fakultet eller till någon av dessa läroanstalter. Detta synes emellertid vara förenat med vissa olägenheter. Bland annat torde det förutsätta att eleverna skola vara inskrivna vid akademien eller högskolan och underkastade gällande regler för undervisningen därstädes. Praktiska hänsyn tala för att landsfiskalsaspiranterna i stället sammanföras i *en särskild utbildningsavdelning (distriktsåklagarkurs)* vid statens polisskola i Stockholm, vilken i anledning därav undergår erforderlig omorganisation och utvidgning. Därigenom erhålles större möjlighet att anpassa den juridiska undervisningen så, att den erhåller en med hänsyn till elevernas framtida praktiska verksamhet lämpad utformning. Genom att undervisningen i rättskunskap och den övriga teoretiska utbildningen bedrivs vid samma undervisningsanstalt undviks onödig tidsförlust i arbetet. Genom undervisningens koncentration erhållas även ökade möjligheter att tillförlitligt och efter enhetliga principer bedöma elevernas kunskaper och lämplighet för tjänsten.

Den teoretiska undervisningen vid den ifrågasatta kursen skall ligga på ett så högt plan att för dess tillgodogörande kräves studentexamen. Utredningsmännen föreslå därför att för tillträde till distriktsåklagarkurs i princip skall fordras studentexamen. Därmed tillmötesgår ett gammalt önskemål från landsfiskalshåll. Möjlighet till dispens från detta kompetensvillkor bör dock finnas.

Distriktsåklagarkursen kan beräknas komma att omfatta en tid av ungefär två och ett halvt år, därav minst två år skola åtgå för den juridiska undervisningen. I undervisningsplanen skola jämväl ingå seminarie- och andra praktiska övningar i såväl juridiska som andra ämnen. Kursen skall avslutas med examen.

För den som efter avlagd juris kandidatexamen önskar komma in på åklagar- och polischefsbanan i avsikt att eventuellt vinna befordran till lands-

fogde bör fordras genomgång av förut omförmälda kurs dock med undantag av den rättsvetenskapliga delen av densamma.

Vad här sagts om den juridiska utbildningen för landsfiskaler skall även gälla stadsfiskalerna i de städer där icke enligt gällande särskilda bestämmelser fordras att stadsfiskalen skall hava avlagt examen som medför behörighet till domarbefattning. Det är anledning att antaga att dylika särbestämmelser komma att finnas jämväl i framtiden. I fråga om annan teoretisk utbildning än den juridiska skall för stadsfiskalstjänst gälla samma regler som för landsfiskalstjänst.

För rätt att genomgå distriktsåklagarkurs skall fordras viss föregående praktisk tjänstgöring. Å båda kategorierna distriktsåklagare böra ställas samma krav beträffande såväl polistjänstgöring som tjänstgöring på åklagarkontor. Den förra bör fullgöras, vad kriminalpolistjänstgöringen angår, vid kriminalpolisavdelning, där genom statens försorg särskild handledning för aspiranterna anordnas, samt vad angår ordningspolistjänstgöringen allenast vid någon av de allra största städernas poliskårer. Polistjänstgöringen bör omfatta en tid av sammanlagt ett år. Tjänstgöringen på åklagarkontor bör vara så allsidig som möjligt och helst omfatta någon tids tjänstgöring å såväl landsfiskals- som stadsfiskalskontor. Sammanlagda tiden härför bör beräknas till minst ett halvt år.

Såsom behörighetsvillkor för distriktsåklagarbefattning skall fordras någon tids tjänstgöring i länsstyrelse. Även denna tjänstgöring bör föregå distriktsåklagarkursen. I egenskap av befattningshavare under länsstyrelsen — framför allt såsom polischefer — böra distriktsåklagarna hava någon kännedom om arbetet hos denna myndighet. Dessutom är det av vikt att länsstyrelserna bliva i tillfälle att på ett jämförelsevis tidigt stadium lära känna polischefsaspiranterna och få möjlighet att pröva deras lämplighet. Tiden för denna tjänstgöring bör bestämmas till ett halvt år.

Enligt de i det föregående angivna principerna skulle det regelmässiga utbildningsschemat för distriktsåklagare bliva följande: a) studentexamen, b) ett halvt års tjänstgöring å åklagarkontor, c) ett års ordnings- och kriminalpolistjänstgöring, d) ett halvt års tjänstgöring å länsstyrelse samt e) distriktsåklagarkurs avslutad med examen.

Efter avlagd examen skall aspirant äga erhålla förordnande såsom distriktsåklagare eller landsfiskalsassistent. För behörighet till ordinarie distriktsåklagarbefattning skall fordras ett och ett halvt års tjänstgöring som nu sagts. Viss del av denna tjänstgöring skall kunna utbytas mot tjänstgöring såsom landsfogde eller landsfogdeassistent.

Vad därefter angår häradsfogdarnas utbildning må till en början framhållas, att dessa befattningshavare böra som utmätningsmän be-

sitta ganska ingående kunskaper i exekutivrätt samt i delar av den grundläggande civilrätten. För sina övriga arbetsuppgifter hava de huvudsakligen behov av en noggrann kännedom om vissa specialförfattningar, främst de som reglera uppörd och restindrivning. För tillgodoseende av ett dylikt utbildningskrav lämpar sig uppenbarligen ingen av de nuvarande juridiska examina. En särskild akademisk examen så avgränsad att den omfattade endast de för häradsfogdarna nödvändiga läroämnena bleve föga praktisk, enär de för densamma nödiga studierna alltför starkt förlängdes, då det säkerligen ej kunde låta sig göra att anordna särskild undervisning för häradsfogdeaspiranterna utan dessa bleve nödsakade att bevista den för juris kandidatexamen avsedda undervisningen. Studierna torde under sådana förhållanden komma att kräva en tid av åtminstone ett och ett halvt år, en tid som utredningsmännen finna avgjort för lång särskilt med hänsyn därtill att häradsfogdeaspiranterna under denna tid icke bliva i tillfälle att fortsätta sin praktiska utbildning. Utredningsmännen hava nämligen funnit det synnerligen önskvärt att den teoretiska utbildningen sammankopplas med det praktiska arbetet. Med denna inställning måste emellertid tankarna på att förlägga den teoretiska undervisningen till de juridiska fakulteterna eller andra fristående undervisningsanstalter övergivas.

De insikter som de nuvarande landsfiskalerna äga i de ämnen varom här är fråga torde vara i stort sett tillfredsställande för ett behörigt fullgörande av åliggandena såsom utmätningsmän och indrivningsledare. Dessa insikter torde de hava förvärvat mindre genom de självstudier, vilka nu utgöra deras huvudsakliga teoretiska utbildning, än genom de erfarenheter de inhämtat under sin praktiska verksamhet och genom den personliga handledning de erhållit under sin ganska långa lärotid på landsfiskalskontor och i länsstyrelser. Även i framtiden måste denna praktiska utbildning vara jämförelsevis lång. På den måste huvudvikten läggas, ty endast genom praktik förvärvas den rutin, noggrannhet samt ingående och praktiskt omsättbara författningskunskap, som är oundgänglig för ett rätt fullgörande av häradsfogdegöromålen. Då emellertid den praktiska tjänstgöringen måste kompletteras med teoretisk utbildning, men de nuvarande självstudierna därvidlag icke kunna anses tillfyllest, emedan de icke lämna ett resultat som rimligen motsvarar den därpå nedlagda mödan, hava utredningsmännen stannat vid att föreslå att länsstyrelserna åläggas att giva häradsfogdeaspiranterna den handledning i studierna som kan vara erforderlig. Denna undervisning bör meddelas aspiranterna i form av en *häradsfogdekurs* i omedelbar anslutning till det praktiska arbetet. Efter genomgången kurs bör slutprövning hållas och examen avläggas inför en examenskommission, bestående av landshövding, landssekreterare och landskamrerare. Sannolikt kommer det icke att bliva erforderligt att mer än vart tredje eller vart fjärde år anordna dylika kurser. Dessa torde däremot icke böra förläggas till allenast vissa länsstyrelser.

För rätt att genomgå häradsfogdekurs skall fordras studentexamen samt praktisk tjänstgöring under minst ett år vid länsstyrelse och under minst ett år på häradsfogdekontor. Från kravet på studentexamen bör kunna dispense-

ras. För behörighet att söka ordinarie häradsfogdebefattning bör fordras, förutom genomgången häradsfogdekurs, minst fyra års praktisk tjänstgöring, därav minst två år vid länsstyrelse.

Häradsfogdarnas utbildningsschema skulle i överensstämmelse med det ovan anförda regelmässigt bliva följande: a) studentexamen samt b) praktisk tjänstgöring under minst fyra år vid eller under länsstyrelse i samband med genomgång av häradsfogdekurs. Minst ett års tjänstgöring vid länsstyrelse samt minst ett års tjänstgöring å häradsfogdekontor skall hava föregått häradsfogdekursen.

VIII. Övergången till den nya organisationen.

De nuvarande landsfiskalernas anställningsvillkor torde icke lägga hinder i vägen för genomförande av den av utredningsmännen föreslagna omorganisationen. Enligt kungörelsen den 14 juni 1917 (nr 472) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten är innehavare av ordinarie befattning vid densamma underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämkning i åligganden samt reglering av tjänstgöringsområdet som kan varda föreskriven ävensom pliktig, därest vissa landsstaten tillhörande göromål överflyttas till annan del av statsförvaltningen, efter Kungl. Maj:ts förordnande tjänstgöra å den befattning till vilken dessa göromål helt eller delvis överflyttats. Ej heller torde något hinder möta mot att, i enlighet med förslaget, till statsverket indraga de landsfiskalerna tillkommande sportlerna. Däremot torde landsfiskal som är ordinarie innehavare av tjänsten äga rätt att om han så önskar kvarstå på nu gällande lönestat.

Mot de nuvarande 489 landsfiskalerna och deras till ungefär 125 uppgående statsavlönade tjänstebiträden med landsfiskalskompetens, tillsammans omkring 615 befattningshavare, svara den nya organisationens 240 landsfiskaler, 200 häradsfogdar och 120 landsfiskalsassistenter, tillhoppa 560 befattningshavare. Över 50 statsavlönade biträden förutom den stora skaran av icke statsavlönade landsfiskalsaspiranter med eller utan landsfiskalskompetens, omkring 380 personer, skulle sålunda icke få plats inom ramen för den nya organisationen. Den 1 juli 1937, då den nya organisationen tidigast kan träda i verksamhet, lärer antalet ordinarie landsfiskaler icke komma att överstiga 350.

Den som vid omorganisationens genomförande är ordinarie landsfiskal är utan dispens behörig såväl till landsfiskalsbefattning enligt den nya organisationen som till häradsfogdetjänst. Den som på förordnande tills vidare innehar landsfiskalsbefattning bör utan ytterligare utbildning kunna förklaras behörig att söka häradsfogdetjänst. Beträffande de nya landsfiskalsbefattningarna är däremot förhållandet ett annat. För dessa hava nämligen uppställts krav i fråga om utbildning m. m. vilka avsevärt överstiga de nuvarande fordringarna för landsfiskalskompetens. Härifrån kan man icke bort-

se. Å andra sidan måste hänsyn tagas till att de på förordnande tills vidare tillsätta landsfiskalerna hava en lång tjänstetid på landsstatsbanan bakom sig, varunder de förvärvat en erfarenhet i nu ifrågavarande göromål som det vore dålig ekonomi att icke tillvarataga. Den ytterligare utbildning, som kan erfordras för att dessa befattningshavare skola erhålla behörighet till nyorganiserad landsfiskalstjänst, bör lämpligen meddelas dem vid en icke alltför omfattande kompletteringskurs. Däremot böra de utan genomgående av dylik kurs vara behöriga till landsfiskalsassistentbefattning.

Jämväl till de nuvarande statsavlönade landsfiskalsbiträdena med landsfiskalskompetens synes skäligen böra tagas viss hänsyn under övergångstiden. Sålunda böra de i viss utsträckning kunna erhålla dispens till landsfiskalsassistentbefattning.

Vid övergången till den nya organisationen är det av vikt att de av de nuvarande landsfiskalerna som äro bäst lämpade för handhavande av polis- och åklagargöromål bibehållas på landsfiskalsbefattning. Med hänsyn till önskvärdheten av en jämn rekrytering till båda tjänsterna bör emellertid en något så när likformig fördelning av befattningshavarna på olika åldersklasser eftersträvas. Det kan ej heller bortses från den valrätt mellan de olika tjänsterna som i viss utsträckning bör tillkomma de ordinarie landsfiskalerna.

Med hänsyn till den roll åldern och den därav beroende fysiska rörligheten spelar för ett rätt fullgörande av vissa distriktsåklagargöromål utom tjänsterummet kunna utredningsmännen i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, att den för närvarande för landsfiskalerna gällande pensionsåldern, 65 år, synes väl hög. En sänkning av pensionsåldern åtminstone till 62 eller 63 år synes sålunda böra tagas under överbägande. Samma synpunkter göra sig givetvis gällande i fråga om stadsfiskalerna, beträffande vilka skyldigheten att avgå med pension vid viss ålder endast är ofullständigt reglerad. Svårigheterna beträffande personalförhållandena under övergångstiden skulle delvis minska genom en dylik sänkning av pensionsåldern. En sänkning med två år skulle med nuvarande personalbestånd beröra ett tiotal landsfiskaler, en sänkning med tre år ungefär tjugu. En ökad avgång i de högre åldersklasserna skulle minska den stagnation i befordringarna som eljest måste bliva en nödvändig följd under ett par av övergångsåren.

Oavsett hur det kommer att ställa sig med möjligheten att genomföra en sänkning av pensionsåldern för de ifrågavarande befattningshavarna, torde det bliva erforderligt att på ett eller annat sätt sörja för de landsfiskalsbiträden med landsfiskalskompetens, vilka under övergångstiden icke komma att få rum inom den nya organisationen. Det kan icke vara skäligt att lämna dessa helt å sido. De hava samtliga en förhållandevis lång tjänstgöringstid på landsstatsbanan bakom sig och hava inriktat sig på att söka erhålla landsfiskalsbefattning. Till annan statstjänst kunna de som regel icke ifrågakomma. Flertalet skulle ej heller under nuvarande förhållanden med framgång kunna söka vinna sin utkomst i enskild tjänst eller genom självständig verksamhet. Under en övergångstid kommer det möjligen att visa sig erforderligt med en viss förstärkning av de enligt den skisserade organisationsplanen beräknade arbets-

krafterna. Såsom tidigare anmärkts torde häradsfogdeorganisationen vara i behov av ett visst tillskott i arbetskraft till dess att erforderliga rationaliseringsåtgärder beträffande arbetet hunnit genomföras. Utredningsmännen vilja därför förorda inrättandet av ytterligare ett 50-tal assistentbefattningar. Större delen av dessa extra assistenter torde böra få biträda häradsfogdarna; återstoden skall användas såsom tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i de landsfiskalsdistrikt där behov kommer att yppa sig. Efter hand som avgång sker skola nya extra assistenter icke förordnas. I avlöningshänseende synas de böra jämföras med de förut omförmälda landsfiskalsassistenterna.

Därest arbetet på en allmän uppboresreform igångsättes synes måhända — med hänsyn till den ovissa verkan av en dylik reform på restindrivningsverksamheten — vid distriktsåklagarreformens genomförande allenast det antal häradsfogdebefattningar böra besättas med ordinarie innehavare, som svarar mot det antal ordinarie landsfiskaler som övergår till denna verksamhet. Återstoden skulle tillsättas endast på förordnande tills vidare. Utredningsmännen vilja emellertid icke förorda en dylik ordning.

Beträffande organisationens genomförande i städerna hänvisas till vad förut i skilda sammanhang anförts.

IX. Kostnadsberäkning.

Innan ett utarbetat förslag till distriktsindelning, stationering av befattningshavare, undervisningsplan m. m. föreligger, kan någon exakt uppgift beträffande statsverkets kostnader för en organisation i enlighet med de i det föregående angivna huvudlinjerna icke lämnas. De viktigaste utgiftsposterna kunna emellertid redan nu beräknas. Bland de poster som böra utelämnas vid en jämförelse med kostnaderna för den nuvarande organisationen är t. ex. resekostnadsersättningen, beträffande vilken omorganisationens verkningar svårigen låta sig bedöma på förevarande stadium.

Kostnaderna för den nuvarande organisationen bestridas i huvudsak från de under riksstatens femte huvudtitel upptagna förslagsanslagen till avlöningar och omkostnader för fögderiförvaltningarna. Kostnaderna för dyrtidstillägg utgå från det under samma huvudtitel upptagna förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

De nuvarande kostnaderna äro i huvudsak följande:

Landsfiskalerna:

Lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningsbidrag	1 711 500: —	
Ortstillägg till 102 landsfiskaler	20 400: —	
Ålderstillägg (maximum)	391 200: —	
Tillfällig löneförbättring	367 050: —	
Vikariatsersättning (approximativt)	175 000: —	
Dyrtidstillägg	736 442: —	3 401 592: —

Statsavlönade tjänstebiträden:

Arvoden	320 000:—	
Dyrtidstillägg	89 600:—	409 600:—
		<hr/> Summa kronor 3 811 192:—

Utredningsmännen hava beräknat kostnaderna för den föreslagna organisationen på följande sätt.

Till löner åt 240 landsfiskaler i lönegraden B 24 åtgår vid en schematisk placering av samtliga befattningshavare i högsta löneklassen i dyrortsgrupp D i runt tal 2 000 000 kronor. Härtill komma förvaltningsbidrag, genomsnittligt beräknade till 1 200 kronor för varje landsfiskalsdistrikt, å sammanlagt 288 000 kronor samt dyrtidstillägg, beräknat efter de grunder vilka i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende nyreglerat verk, kallortstillägg samt provisoriskt dyrortstillägg, approximativt 200 000 kronor. Samtliga kostnader för landsfiskalernas avlöning uppgå sålunda till i runt tal 2 488 000 kronor.

Till löner åt landsfiskalsassistenter (extra ordinarie tjänstemän) i 14:e lönegraden åtgår vid samtligas placering i lägsta löneklass eller den tolfte i den för ifrågavarande befattningshavare gällande löneplan i dyrortsgrupp D approximativt 390 000 kronor. I ålderstillägg bör beräknas i runt tal 65 000 kronor samt i dyrtidstillägg m. m. 45 000 kronor. Kostnaderna för avlöningar åt landsfiskalsassistenterna uppgå sålunda till sammanlagt ungefär 500 000 kronor.

Vissa engångskostnader för beväpning och dylikt böra beräknas till 65 000 kronor.

Kostnaderna för avlöning till 200 häradsfogdar i högsta löneklassen i lönegraden B 21 placerade i dyrortsgrupp D bliva approximativt: lön 1 400 000 kronor, 200 förvaltningsbidrag å i genomsnitt 2 000 kronor 400 000 kronor samt dyrtidstillägg m. m. 140 000 kronor eller sammanlagt 1 940 000 kronor.

I enlighet med det anförda belöpa sig de årliga avlöningskostnaderna för den nya organisationen till följande belopp:

Landsfiskalerna	2 488 000:—
Landsfiskalsassistenterna	500 000:—
Häradsfogdarna	1 940 000:—
	<hr/> Summa kronor 4 928 000:—

I jämförelse med de nuvarande kostnaderna innebär alltså förslaget en ökning med i runt tal 1 115 000 kronor. Från denna summa bör emellertid dragas beloppet av landsfiskalerna tillkommande sportler, vilka föreslås indragna till statsverket. Dessa sportler uppgingo år 1934 till sammanlagt ungefär 845 000 kronor. Den reella kostnadsökningen skulle alltså stanna vid ungefär 270 000 kronor.

Kostnaderna för den av utredningsmännen föreslagna förstärkningen av det lokala polisväsendet med statsanställda polismän torde böra beräknas till högst

45 000 kronor samt kostnaderna för utökning av statspolisen till sammanlagt 140 000 kronor. Därtill komma engångskostnader för viss beväpning och övrig utrustning åt statspolisen med omkring 10 000 kronor.

De särskilda kostnaderna under övergångstiden synas approximativt böra beräknas på följande sätt:

50 extra assistenter:

Lön	165 000:—
Dyrtidstillägg m. m.	17 000:—

Summa kronor 182 000:—

Sistnämnda kostnader beräknas successivt bortfalla under en tid av fem år.

Särskilt yttrande av herrar Hesselgren, Laurin och Fallstedt-Lindholm.

Otvivelaktigt tala goda skäl för en omorganisation av landsfiskalsbefattningarna i huvudsaklig överensstämmelse med ovan i promemorian angivna principer, och även enligt vår mening är det möjligt, att lösningen av förevarande organisationsfråga en gång kommer att ske efter sådana linjer. I varje fall är det av stort värde med hänsyn till fortsatt utredningsarbete i dessa och vissa närliggande frågor, att tudelningstanken nu blivit på sätt som skett närmare utformad.

Vi kunna emellertid för vår del icke för närvarande anse det klart, att förslaget om tudelning är den bästa lösningen, och vilja till utveckling av denna vår mening i korthet här angiva några synpunkter.

Det synes oss ligga i sakens natur, att specialiseringen hos de tjänstemän i allmänhet, som under länsstyrelserna representera statsmakten ute i orterna, icke lämpligen kan drivas för långt. Givetvis finns det utrymme för olika meningar om, huru långt man därvid bör gå, och detta framförallt därför, att medan några fästa särskild vikt vid de fördelar, som alltid följa med en specialisering, äro andra benägna att fästa mera vikt vid de olägenheter, som i regel också äro förenade därmed. Vad nu angår landsfiskalerna, torde i första hand böra framhållas, att dessas verksamhet huvudsakligen är förlagd till vår vidsträckta, merendels glest befolkade landsbygd. Den omständigheten, att i städerna en specialisering vid handhavandet av motsvarande verksamhet visat sig lämplig, lärer sålunda ej utan vidare kunna tagas till intäkt för att en liknande specialisering skulle vara ändamålsenlig jämväl för landsbygdens del.

Betonas bör härefter, att tidigare önskemål om högtstående särskilda åklagare-polischefer å landsbygden knappast numera kunna vara lika framträdande, sedan dels frågan om landsfogdarnas bibehållande lösts så, att landsfogdarna avses skola erhålla en klar ställning av överåklagare och länspolischefer, och dels genom statspolisens inrättande erhållits möjlighet till hjälp av kvalificerad polispersonal för såväl ordningspolis- som kriminalpolisuppgifter.

Enligt vår mening tala även vissa allmänna omständigheter för att landsfiskalerna böra i huvudsak bibehållas vid nuvarande arbetsuppgifter. Att dessa uppgifter till sin natur äro olikartade hindrar icke att utövningen av det ena slaget uppgifter och därvid inhämtade erfarenheter och rön kunna vara till gagn för utövningen av det andra. Överhuvud torde det — kanske särskilt med tanke på åklagar- och polistjänsten — vara en fördel, att dessa statens befattningshavare genom utövning av skilda uppgifter erhålla inblick i skilda levnadsförhållanden. En byråkratisering synes oss särskilt viktig att undgå beträffande dessa befattningshavare, till vilka allmänheten å landsbygden sedan

gammalt är vand vid att i första hand vända sig, då det gäller att påkalla statens eller rättsordningens stöd i någon angelägenhet, och vilka dessutom ofta äro de, som länsstyrelser och andra myndigheter ha att anlita vid behov av upplysningar och undersökningar om lokala eller personliga förhållanden. Man har sagt att landsfiskalen blivit »en klockarfar som skall allting bestyra». Om så är, torde denna utveckling i varje fall icke vara uteslutande av ondo; tvärtom kan det påstås vara till gagn för såväl allmänheten som det allmänna med en sådan representant för statsmakten i orterna, förutsatt givetvis att han kan beredas en sådan ställning och utbildning, att hans anseende och vederhäftighet uppehålls.

Det sagda sammanhänger nära med tudelningsförslagets konsekvenser för distriktens storlek. Förslaget innebär, att såväl landsfiskalernas som häradsfogdarnas distrikt genomsnittligen skulle bliva ungefär dubbelt så stora som de nuvarande landsfiskalsdistrikten. Vi fästa för vår del särskild vikt vid olägenheterna härav. För allmänheten måste det bliva en icke oväsentlig försämring, att dessa tjänstemän bliva mindre tillgängliga, och sett ur statens synpunkt måste minskad lokal- och personkänedom bliva en icke önskvärd följd av reformen. Dessa olägenheter spela själfvallet icke samma roll på alla de ifrågasvarande arbetsområdena, men på flera av dem skulle de enligt vår mening göra sig påtagligt gällande.

Nu anförda synpunkter synas oss erhålla ökad bärkraft, om man beaktar den omständigheten, att de i polisdistrikten anställda polis- eller fjärdingsmännen till stor del äro av det slag, att landsfiskalerna i många trakter äro de enda som verkligen äro att räkna med för andra uppgifter än indrivning, vare sig man ser det ur allmänhetens eller det allmännas synpunkt. Detta gör också, att en minskning till hälften av landsfiskalernas antal kan te sig betänkelig ur ren ordningspolissynpunkt; visserligen borde — såsom i betänkandet här ovan framhållits — polisdistrikten rätteligen anställa nya polismän (mot vederbörligt statsbidrag) å orter, som i följd av landsfiskalsdistrikts sammanslagning skulle komma att sakna erforderlig kvalificerad polispersonal, men det torde vara tvivel underkastat, om detta verkligen låter sig praktiskt genomföra. Även om så skulle vara fallet, lära för övrigt dylika polismän ej kunna ersätta de nuvarande landsfiskalerna. Beträffande de rena ordningspolisuppgifterna framträder dessutom alltid för landsbygdens del den synpunkten, att dessa uppgifter sällan regelbundet kräva sin man, vilket gör att en förening med andra arbetsuppgifter ofta kan vara lämpligare.

Även andra skäl mot tudelningsförslaget kunna anföras. Så t. ex. skulle det dubbla förmanskapet över fjärdingsmännen otvivelaktigt innebära en olägenhet, ehuru givetvis icke — lika litet som de förut påpekade — av i och för sig avgörande betydelse. Då vi sålunda här framdragit olika skäl, som kunna anses tala mot reformen, ha vi emellertid, såsom redan antytts, icke härmed velat fränkänna de i promemorian framförda åsikterna deras värde. Än mindre intaga vi den ståndpunkten, att en landsfiskalsreform är onödig. Vi anse emellertid goda skäl tala även för det alternativet, att man inskränker sig till att söka avhjälpa de kända missförhållanden, vilka nu menligt inverka såväl på rekry-

teringen som på tjänsternas anseende och deras behöriga skötande, genom att — jämte det landsfiskalstjänsterna tillsättas med ordinarie innehavare — åtgärder av huvudsakligen följande innebörd vidtagas.

(1) En skäligen lönerreglering — önskvärd även av mera lönetekniska skäl — genomföres i förening med att sportlerna avskaffas. I samband därmed sker en sådan reglering av frågan om utgifter i tjänsten, att lönen icke behöver begagnas härtill. I dessa hänseenden föreligger ett förslag av 1928 års lönekommitté. Vid ett övervägande härav torde emellertid även vissa i promemorian här ovan upptagna förslag böra beaktas.

(2) Rätten till privatsysslor regleras i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, promemorian i denna del upptager.

(3) Landsfiskalerna befrias såvitt möjligt från sådant till indrivningsgöromålen hörande rent bokförings- och redovisningsarbete m. m., vars utförande inverkar hinderligt på deras tjänstutövning i övrigt och som anses kunna lika väl eller bättre utföras centralt inom länsstyrelserna med billigare arbetskraft. Vissa förslag härutinnan ha framförts av 1924 års landsstatslönesakkunniga och 1928 års lönekommitté och vissa ytterligare uppslag i samma riktning ha diskuterats vid sammanträdena med utredningsmännen. Särskilt är det avprickningen i längderna, fördelningen på titlar och handräckningsförfarandet, som härvidlag kommer i fråga. Vi anse oss emellertid icke böra här ingå på närmare detaljer i dessa hänseenden.

(4) Utbildningen förbättras. Klart är, att denna enligt detta alternativ icke kan bli lika specialiserad som i betänkandet förutsatts. Denna konsekvens synes emellertid åtminstone i vad rör den teoretiska utbildningen knappast böra anses som någon nackdel, enär en till vissa specialområden begränsad juridisk utbildning lätt blir av mindre värde. För den exekutiva verksamheten kan den teoretiska utbildningen på detta sätt snarast antagas bli mera värdefull. I varje fall bör det icke möta svårigheter att i samband med en lönerreglering införa väsentligt strängare och mera rationella utbildningskrav för landsfiskalerna än de nu gällande. Av större vikt än utbildningen, i synnerhet den teoretiska, är för övrigt enligt vår mening att rekryteringen till yrket blir tillfredsställande; särskild uppmärksamhet bör därför ägnas däråt.

I likhet med tidigare förslag förutsätta vi, att vid en begränsad reform av förevarande innebörd antalet landsfiskalsdistrikt bör något minskas; 1924 års landsstatslönesakkunniga räknade för sin del med en minskning till 408 och 1928 års lönekommitté med en minskning till 421 distrikt. Då mot minskningen i antalet befattningshavare endast skulle svara en ökning av den mindre kvalificerade personalen hos länsstyrelserna, måste häri ligga en kostnadsbesparing. Kostnadsfrågan enligt detta alternativ beror i övrigt på löneregleringens innehåll, en fråga på vilken vi nu ej skola närmare ingå.

Vid valet mellan de ifrågavarande båda alternativen tillkomma emellertid vissa omständigheter, som i hög grad försvåra ett ståndpunktstagande. En faktor, som för närvarande icke kan överblickas, är sålunda frågan om straffprocessens omläggning. Därest processlagberedningens pågående arbete skulle le-

da till genomförande av en processordning, enligt vilken avsevärt högre anspråk än för närvarande måste ställas på underåklagarna, är det givet att häri genom ett ytterligare skäl för tudelningsförslaget skulle tillkomma.

En annan omständighet, som i särskild grad påkallar uppmärksamhet, är sambandet med vissa frågor, som sedan länge stått på dagordningen inom finansdepartementet men ännu icke bragts till lösning. Vi syfta då på frågan om omreglering av skatteuppbörden (vari år 1929 framlades ett förslag av 1924 års uppbördssakkunniga) ävensom frågorna om häradsskrivarnas ställning samt skattedebiteringens och folkbokföringens ordnande. En fortsatt utredning av dessa frågor har sedan länge varit åsyftad och torde icke kunna låta vänta på sig alltför länge. Det ligger tydligen nära till hands, att landsfiskalernas arbetsuppgifter kunna komma att i olika avseenden beröras härav; i varje fall är det oundgängligt och framgår också av den hittills gjorda utredningen, att frågor om ändringar beträffande restindrivningens ordnande komma under behandling. Hittills framkomna förslag härvidlag gå närmast ut på att landsfiskalernas befattning med restindrivningen skulle bliva ej oväsentligt mindre omfattande än nu. Under sådana förhållanden ter det sig onekligen svårt att innan åtminstone principiell ståndpunkt tagits till dessa frågor genomföra en landsfiskalsreform, som innebär inrättande av nya häradsfogdetjänster, avsedda huvudsakligen just för restindrivningen. Även en begränsad landsfiskalsreform i av oss här antydd riktning kan emellertid ur nu angivna synpunkter möta betänkligheter.

Under hänvisning till vad sålunda anförts få vi för vår del förklara, att vi icke för närvarande anse oss kunna bestämt förorda en lösning av organisationsfrågan i enlighet med tudelningsförslaget.

B I L A G O R

B I L L A G O R

Distriktsåklagarutredningen

Uppgift angående ..... landsfiskalsdistrikt av
..... län.I. *Distriktet.*

- 1) Distriktet ligger inom ..... domsaga.
- 2) Distriktets areal den 1 januari 1935: ..... kvkm.
- 3) > folkmängd den 1 januari 1935: ..... personer.
- 4) Landsfiskalens stationeringsort: .....
- 5) Distriktet omfattar ..... socknar, ... municipalsamhällen, ... köpingar och ..... städer.
- 6) Inom distriktet finnas
  - a) stadsfiskal i .....
  - b) annan särskild åklagare i .....
  - c) stadsfogde i .....
  - d) annan särskild utmättningsman i .....

Dessa befattningshavare lämna särskilda uppgifter med användande i tillämpliga delar av detta formulär; deras verksamhet redovisas sålunda *icke* å landsfiskalens uppgift. Extra (biträdande) landsfiskals (assistents) arbete skall däremot ingå i landsfiskalens uppgift.

II. *Nuvarande landsfiskalens utbildning.*

1. Juridisk examen och vilken .....
- 2) Kronolänsmans- eller landsfiskalsexamen .....
- 3) Tjänstgöring i länsstyrelse (befattning och tid) .....
- 4) Polistjänstgöring (ort och tid) .....
- 5) Annan utbildning .....

III. *Personal inom distriktet.*

- 1) Extra (biträdande) landsfiskal (assistent) *) . . . . .
- 2) Antal andra manliga tjänstebiträden *) . . . . .
- 3) > kvinnliga tjänstebiträden *) . . . . .
- 4) Till avlöning av personal under 1)—3) har bidrag av statsmedel utgått med kr. . . . .
- 5) Antal exekutionsbiträden i fögderistad där landsfiskalen är utmättningsman . . . . .
- 6) Antal fjärdingsmän och polismän:
  - ordinarie . . . . .
  - extra . . . . .
  - Av de för 1934 anställda hava ..... ordinarie och ..... extra genomgått högre samt ..... resp. .... lägre klassen i statens polisskola.

	1933	1934
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		
6)		
ordinarie		
extra		
Av de för 1934 anställda		
genomgått högre		
resp. lägre klassen		

*) Om vederbörande ej tjänstgjort stadigvarande under hela året skall anmärkas huru lång tid tjänstgöringen omfattat.

....., resp. .... hava uteslutande eller huvudsakligen haft egentlig polistjänstgöring.

....., resp. .... hava uteslutande eller huvudsakligen sysselsatts med indrivningsverksamhet.

De för 1934 anställda extra fjärdings- och polismännen hava såsom civilt huvudyrke haft .....

.....

IV. Polis- och åklagarverksamheten inom distriktet.

	1933	1934
1) Antal fall då anmälan hos länsstyrelsen, landsfogden eller direkt hos statspolisavdelning gjorts om tillfälligt behov av polisförstärkning		
2) Antal fall då efter särskild rekvisition biträde av ordningsstatspolis eller reservpolis erhållits		
3) Antal fall då landsfiskalen utövat chefskapet över sammandragen polisstyrka (landsfiskalsinstr. § 6 tredje st.)		
4) Antal fall då landsfiskalen efter rekvisition för förberedande undersökning i brottmål erhållit biträde av kriminalstatspolis		
5) Antal diarförda anmälningar om brott		
6) > övriga diarförda polisärenden		
(därav ang. delgivning av brottmålsstämmingar ..... resp. ....)		
7) Antal mål däri landsfiskalen anhängiggjort åtal		
8) > av under 7) redovisade mål däri åtalet avsett brott vara efter lag kunnat följa straffarbete i 4 år eller därutöver (med undantag av brott som avses i 20 kap. strafflagen)		
9) Antal för brott inom distriktet häktade personer		
10) > dagar för inställelse vid rannsaking med häktad		
11) > > annan inställelse vid domstol i tjänstemål eller som vakthavande åklagare		
12) Antal varnade lösdrivare		
13) > häktade >		
14) > nykterhetsbevis för erhållande av körkort: utfärdade		
vägrade		
15) > anmälda olycksfall i arbete		
(därav föranlett polisundersökning: ..... resp. ....)		
16) Antal inkomna ärenden ang. nöjestillställningar o. dyl.		
17) > meddelade tillstånd till d:o		
18) > besiktningar av hotell och pensionat, biografer, utskänkingslokaler, bensinupplag m. m.		
19) Antal utredningar i ärenden ang. mantalsskrivning, fattigvård, samhällets barnavård, bidrag ur arvsfonden m. m.		
20) Antal anmälningar ang. utläningar		
21) > tjänsteförrättningar utom tjänsterummet:		
a) för ordningspolis- och kriminalpolisgöromål		
b) för besiktningar och utredningar enl. 18) och 19) ovan		

V. Utmättnings- och indrivningsverksamheten inom distriktet.

1) Antal inkomna ärenden i utsökningsdagboken		
2) > handlagda > > införseldagboken avseende underhållsbidrag o. dyl.		
3) Antal poster i de under året inkomna kronorestlängderna och uppbörsorderna		
4) Antal poster i de under året inkomna kommunalrestlängderna		
5) > ärenden i bötesläggare		

	1933	1934
6) Antal poster i handräkningsdagboken		
7) » av landsfiskalen och underlydande exekutionsbiträden verkställda utmätningar för utskylder och böter		
8) Antal utskyldsposter i beslut om införsel för utskylder		
9) Hos annan utmättningsman begärda handräckningar för uttagande av utskylder, allmänna avgifter, böter etc.: antal poster		
10) Antal av landsfiskalen utfärdade indrivningskvitton		
11) » » underlydande exekutionsbiträden utfärdade indrivningskvitton		
12) Antal för kontroll av exekutionsbiträdenas hindersbevis utsända anmaningar (S. F. S. 1931:391, 9 § 2 st.)		
13) Antal verkställda inventeringar hos exekutionsbiträden . . . . . (Den ungefärliga tid i timmar, resa inberäknad, som åtgått här för ..... resp. ....)		
14) Antal tjänsteförrättningar utom tjänsterummet för göromål såsom utmättningsman		

VI. Övriga göromål inom distriktet.

1) Antal utgiftsposter i förskottsloggaren		
2) » utlämnade skatte- och besiktningsskyltar för motorfordon		
3) » förut icke redovisade ärenden i allmänna dagboken inkl. övriga specialdiarier och liggare		
4) Antal förrättade borgerliga vigslar		
5) » växelprotester		
6) » fall då landsfiskalen bevakat kronans rätt och därvid utfört dess talan vid sammanträden för lantmåteriförrättning, vid syner och i rättegångar		
7) Antal tjänsteförrättningar utom tjänsterummet som icke förut redovisats		

VII. Medelsredovisningen inom distriktet.

1) Enligt kassajournalen influtit under året kr.		
2) Utbetalt under året:		
a) exekutionsmedel . . . . . kr. . . . . kr.		
b) medel enligt månadsräkning . . . . . kr. . . . . kr.		
c) » » 1 § b) restindrivningsförorrdningen . . . . . kr. . . . . kr.		
d) övriga medel . . . . . kr. . . . . kr.		
Summa utbetalt kr.		

VIII. Vissa ekonomiska förhållanden inom distriktet.

1) Landsfiskalens bruttointkomster av		
a) bötes- och beslagsandelar . . . . . kr. . . . . kr.		
b) indrivningsprovision . . . . . kr. . . . . kr.		
c) växelprotester . . . . . kr. . . . . kr.		
d) övriga sportler . . . . . kr. . . . . kr.		
Summa kr.		
2) Landfiskalens utgifter för tjänsten:		
a) lokal . . . . . kr. . . . . kr.		
b) tjänstebiträden . . . . . kr. . . . . kr.		
c) icke ersatta resor . . . . . kr. . . . . kr.		
d) övriga utgifter . . . . . kr. . . . . kr.		
Summa kr.		

Den procentuella fördelningen av landsfiskalernas arbetsbörda enligt från landsfiskalerna inhämtade uppgifter. Medeltal länsvis.

(Jfr uppgiftsformuläret, Bil. I, avd. IX a), b), c) och d).

L ä n	Antal landsfiskalsdistrikt.	Ordnings- och kriminalpolisgöromål samt åklagar-göromål	Göromål ss. utmätningssman (exkl. indrivningsverksamhet)	Indrivningsverksamhet	Övriga göromål
Stockholms	22	34·8	11·9	36·7	16·6
Uppsala	12	30·3	9·4	44·3	16
Södermanlands	13	28·7	7·9	34·2	29·2
Östergötlands	22	24·7	11·3	37	27
Jönköpings	20	35·5	10·8	26·7	27
Kronobergs	16	29·1	10	35	25·9
Kalmar	22	31·8	7·5	35·6	25·1
Gotlands	6	16·2	18·8	32·5	32·5
Blekinge	12	22·5	7·7	47·4	22·4
Kristianstads	23	27·2	13	40·2	19·6
Malmöhus	25	29·7	13·1	38·4	18·8
Hallands	11	30·4	7·9	32·9	28·8
Göteborgs och Bohus	21	33·1	7·6	36·1	23·2
Älvsborgs	28	27·9	8·7	33·9	29·5
Skaraborgs	24	24·1	6	40·2	29·7
Värmlands	21	34·4	8·9	31·3	25·4
Örebro	17	31·6	9·6	37·9	20·9
Västmanlands	13	28·3	10·6	35·9	25·2
Kopparbergs	31	30·1	6·5	37	26·4
Gävleborgs	28	33·3	6·8	35·6	24·3
Västernorrlands	29	32·2	8·8	34·7	24·3
Jämtlands	25	28·9	13·9	33·4	23·8
Västerbottens	26	37·9	6·5	29·5	26·1
Norrbottens	22 (23) ¹	27·4	11·4	33·7	27·5
Riket	489 (490) ¹	29·6	9·8	35·8	24·8

¹ Inberäknat Malmbergets extra landsfiskalsdistrikt.

Landsfiskalsaspiranternas tjänstgöringstid och examensmeriter.

Tjänstetid vid landsstaten (exkl. polistjänstgöring)		Antal aspiranter	
Intill	3 år		53
Över	3 t. o. m. 6 år		68
	» 6 » » 8 år		94
	» 8 » » 10 år		99
	» 10 » » 12 år		112
	» 12 år		78
		Summa	504

E x a m i n a	Tjänstetid		S u m m a
	Under 6 år	Över 6 år	
Juris kandidatexamen	5	—	5
Kansliexamen	27	33	60
Landsfiskalsexamen	9	312	321
Övriga	80	38	118
	Summa	388	504

Anm.

- 1) Av de aspiranter som avlagt landsfiskalsexamen har studentexamen avlagts av 42 42
- 2) Samtliga juris kandidater hava tjänstetid understigande 3 år
- 3) I tabellen saknas uppgift ang. ett tio-tal oexaminerade aspiranter med tjänstgöringstid understigande 6 år.

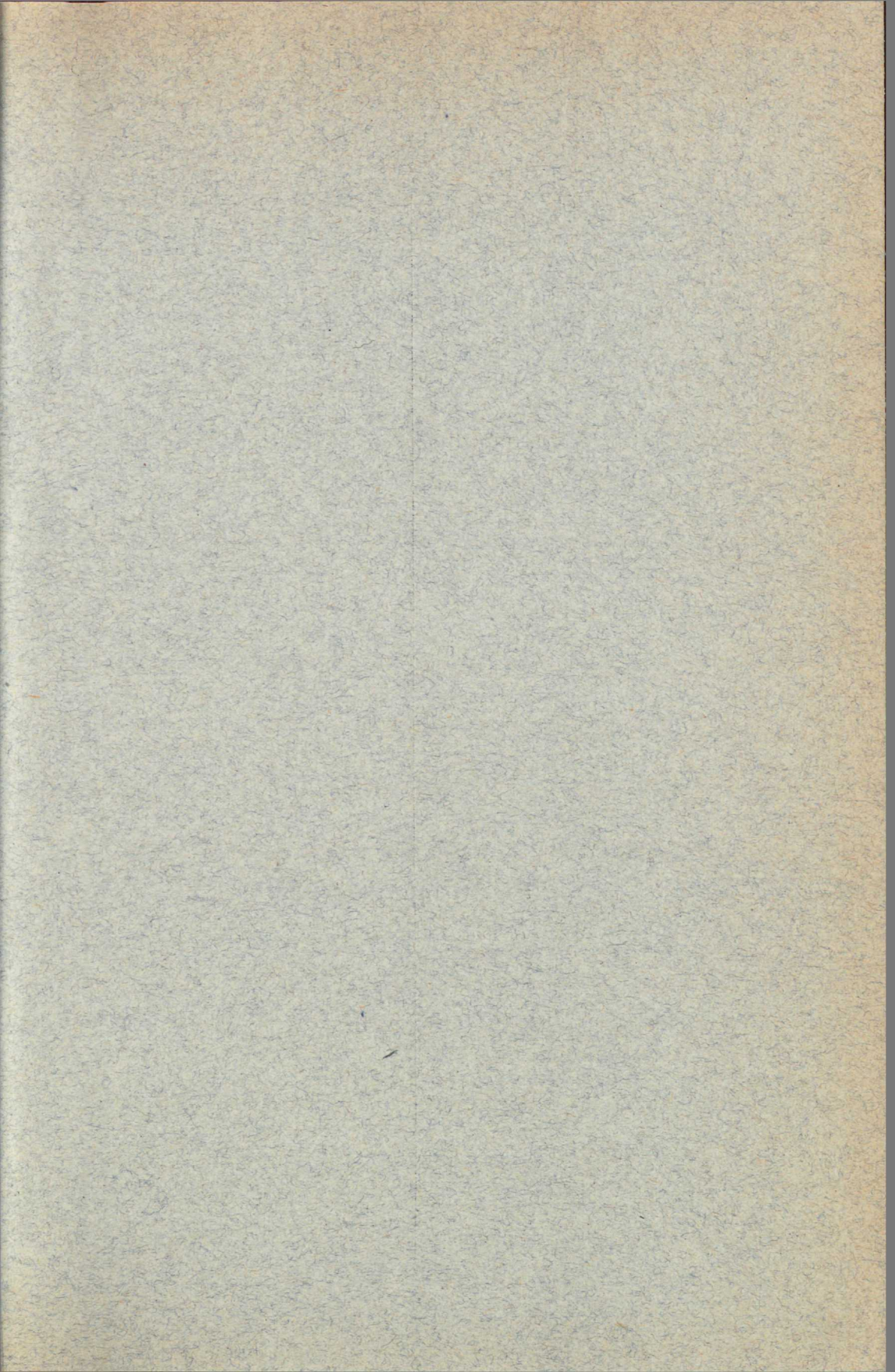
INNEHÅLL.

	Sid.
Skrivelse till Konungen den 24 oktober 1935	3
I. Inledning	7
II. De nuvarande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna	8
Landsfiskalerna: organisation s. 8; kompetensbestämmelser m. m. s. 9; vakanssättning av landsfiskalstjänster s. 10; subordinationsförhållanden m. m. s. 10; arbetsuppgifter s. 10; avlöningförmåner s. 11; extra landsfiskaler m. fl. s. 12; köpingsåklagarna s. 13; stadsfiskalsorganisationen s. 13.	
III. Tidigare reformförslag	14
Linnér 1922 s. 14; 1924 års landsstatslönesakkunniga s. 15; processkommissionen 1926 s. 15; 1924 års uppördssakkunniga s. 16; Schlyter och Ohlin 1930 s. 16; 1928 års lönekommitté s. 17.	
IV. Bristerna i de nuvarande landsfiskals- och stadsfiskalsorganisationerna . .	18
Landsfiskalsorganisationen s. 18; köpingsåklagarna s. 20; stadsfiskalsorganisationen s. 20.	
V. Frågan om en uppdelning av landsfiskalernas nuvarande arbetsuppgifter på två befattningshavare	21
VI. Huvudlinjerna för en reform	26
Den allmänna rättegångsreformen s. 26; uppdelning av landsfiskalernas nuvarande arbetsuppgifter på landsfiskaler och häradsfogdar s. 26; distriktsåklagarorganisationen: åklagardistrikt s. 27; organisationens struktur s. 27; distriktsåklagares polischefskap s. 28; i fögderistad s. 28; i polismästarstäderna s. 29; i övriga magistratsstäder s. 30; polisverksamhetens omfattning s. 30; landsfiskalsdistrikten: antal m. m. s. 30; stad ss. eget åklagardistrikt s. 32; häradsfogdeorganisationen s. 33; förhållande till fögderistäderna m. m. s. 34; till magistratsstäderna s. 35; häradsfogdes verksamhet s. 35; stadsfiskal som utmätningssman eller kronokassör s. 36; fjärdingsmannorganisationen s. 36; distriktsåklagares och häradsfogdes tillsättande s. 38; kostnaderna för den nya organisationen s. 38; lönerogleringsspörsmål: förbud mot viss privat verksamhet s. 38; indragning av sportler s. 39; löneplacering: landsfiskaler s. 40; häradsfogdar s. 41; ersättning för utgifter i tjänsten s. 41; tjänstedräkt m. m. s. 42; landsfiskalsassistenterna s. 42.	
VII. Utbildningsfrågan och kompetensvillkoren	43
Landsfiskalerna s. 43; stadsfiskalerna s. 46; praktisk tjänstgöring s. 46; häradsfogdarna s. 46.	
VIII. Övergången till den nya organisationen	48
IX. Kostnadsberäkning	50
Särskilt yttrande av herrar Hesselgren, Laurin och Fallstedt-Lindholm	53

Bilagor.

Bil. I. Utredningsmännens frågeformulär rörande landsfiskalsdistrikten . .	59
» II. Den procentuella fördelningen av landsfiskalernas arbetsbörda . . .	63
» III. Landsfiskalsaspiranternas tjänstgöringstid och examensmeriter . . .	64

Statens offentliga utredningar 1935

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvärd.

- Betänkande med förslag ang. åtgärder mot statsfientlig verksamhet. [8]
Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [13]
Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. [14]
Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [15]
Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. [18]
Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Forra delen. Skyddshemmens organisation m. m. [35]
Promemoria ang. avveckling av bestående fideikommiss. [50]
Promemoria ang. ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. [56]
Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. [59]
Promemoria ang. avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. [60]

Statsförvaltning. Allmän statsförvaltning.

- Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [6]
Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. [17]
Utredning ang. införande av ett dagordningsinstitut m. m. [21]
Förslag till nya avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. [25]
Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförordningen. [27]
1934 års nämnd för städning utredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnandet av städnings- och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräkandet av ersättning för nämnda arbete. [37]
Promemoria ang. omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. [57]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politik.

- Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker m. m. [24]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. [2]
Kortfattad framställning av organisationsakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. [3]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. [6]
Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. [16]
Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. [48]
Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadsliknande samhällen m. m. [49]
Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. [51]
Bostadsproduktionsakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. [54]

Hälsa- och sjukvård.

- Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. förbyggande mödra- och barnavård. [19]
Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. statsunderstödd dispensärverksamhet. [32]
Betänkande ang. folktandvård. [46]

Allmänt näringsväsen.

- Betänkande ang. behörighet att utföra elektriskt installationsarbete m. m. [58]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

- Betänkande med förslag ang. åtgärder för spannmålsodlingens stödjande. [1]
Promemoria ang. tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. [4]
Utredning med förslag om egnahemskonsulenter hosushållningssällskapen. [28]
Betänkande ang. husdjursförsöksverksamhetens organisation. [29]
Berättelse över statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1934. [30]
Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. [32]
Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. [34]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 ang. förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. [47]
Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringsens befrämjande. [55]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

- Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. [9]
Betänkande ang. råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. [36]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

- Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Bronar. [7]
Betänkande med förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [12]
Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. [28]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

- Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. [20]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

- Utredning och förslag ang. rundradion i Sverige. [10]
Betänkande med utredning och förslag ang. inrättande av en statsvetenskaplig examen. [11]
Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. [22]
Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. [26]
Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. [81]
Betänkande med utredning och förslag ang. folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. [44]
Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter. [45]
Betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [52]
Betänkande och förslag ang. obligatorisk sjuårig folkskola. [58]

Försvarsväsen.

- Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. [88] Del 2. Arméorganisationen. [89] Del 3. Marinorganisationen. [40] Del 4. Flygvapnets organisation. [41] Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. [42] Del 6. Särskilda yttranden. [48]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.